

**ЭМИЙН ХӨНГӨЛӨЛТИЙН ТОГТОЛЦОО, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫ ТАЛААРХ БУСАД
ОРНУУДЫН ТУРШЛАГА БА МОНГОЛ УЛС ДАХЬ ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ЭМИЙН
ХУДАЛДААНЫ СТАТИСТИК МЭДЭЭЛЭЛ**

(Харьцуулсан судалгаа)

*Ц.Норовдондог (Ph.D), Д.Аюуш,
Б.Батцэцэг, С.Золжаргал, Б.Баянмөнх*

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

СУДАЛГААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ХЭСЭГ

НЭГ.ЭМИЙН ҮНИЙН ХӨНГӨЛӨЛТИЙН ТАЛААРХ ОЛОН УЛСЫН ЗӨВЛӨМЖ

1.1. Эмийн зохицуулалтын олон улсын хамтын ажиллагаа

1.2. Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн талаарх зөвлөмж

ХОЁР.ЭМИЙН ҮНИЙН ХӨНГӨЛӨЛТИЙН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХ ЗАРИМ
ОРНЫ ТУРШЛАГА

2.1. Бүгд Найрамдах Солонгос Улс

2.2. Бүгд Найрамдах Финланд Улс

2.3. Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс (БНХАУ)

2.4. Америкийн Нэгдсэн Улс (АНУ)

2.5. Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс (ХБНГУ)

ГУРАВ. МОНГОЛ УЛСАД ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ХУДАЛДААЛЖ БУЙ ЭМИЙН СТАТИСТИК
МЭДЭЭЛЭЛ /2018-2022/

3.1. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2018-2019 он

3.2. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2020 он

3.3. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2021 он

3.4. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2022 оны эхний 8 сар

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
АНУ	Америкийн Нэгдсэн Улс
ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
ААНБ	Аж ахуйн нэгж байгууллага
ЭМДС	Эрүүл мэндийн даатгалын сан
ДЭМБ	Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
НД	Нийгмийн даатгал

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан орнуудын эмийн хөнгөлөлтийн талаарх эрх зүйн зохицуулалт ба туршлага

Хүснэгт 2. PPRI (EECA) сүлжээний орнуудын эрүүл мэндийн тогтолцоо ба санхүүжилтийн систем, 2018 он²⁵⁷

Хүснэгт 3. PPRI (EECA) сүлжээний орнуудын эмийн үнийн бодлого, зохицуулалт, 2018 он²⁵⁸

Хүснэгт 4. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймаг, нийслэлээр

Хүснэгт 5. Нийслэлийн дүүргүүдийн эмийн сангуудад олгосон санхүүжилт

Хүснэгт 6. Өндөр дүнтэй санхүүжилт авсан аймгууд

Хүснэгт 7. ЭМДС-аас хөнгөлөлттэй олгосон эмийг өвчний бүлгээр

Хүснэгт 8. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан халдварын эсрэг эмийн тоо болон олгосон санхүүжилт

Хүснэгт 9. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан уналт, таталтын эмийн тоо болон олгосон санхүүжилт

Хүснэгт 10. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан вирусийн эсрэг эмийн хэрэглээ

Хүснэгт 11. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан окстоцин ба түүний эсрэг эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 12. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 13. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 14. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 15. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан халдварын эсрэг эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 16. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 17. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 18. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 19. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан цусанд нөлөөлөх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 20. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 21. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 22. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 23. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 24. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 25. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан цусанд нөлөөлөх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 26. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

Хүснэгт 27. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймаг, нийслэлээр

Хүснэгт 28. Нийслэлийн дүүргүүдийн эмийн сангуудад олгосон санхүүжилт

Хүснэгт 29. ЭМДС-аас хөнгөлөлттэй олгосон эмийн бүлгээр

Хүснэгт 30. Хамгийн их санхүүжилт авсан эм /худалдааны нэрээр/

ГРАФИКИЙН ЖАГСААЛТ

- График 1.Нэг хүнд ногдох эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний шимтгэл /2011-2016 он/
 График 2.Эмийн хөнгөлөлтийн дундаж хувь
 График 3.Хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтад орсон эмийн төрөл
 График 4.Эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан эмийн тоо ширхэг /ерөнхий бүлгээр/
 График 5.0-19 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 6.20-24 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 7.25-29 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 8.30-34 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 9.35-39 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 10.40-44 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 11.45-49 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 12.50-54 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 13.55-59 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 14.60-64 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 15.65-аас дээш насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/
 График 16.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймгаар
 График 17.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, сараар
 График 18.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт даатгуулагчийн төрлөөр
 График 19.Хөнгөлөлттэй эм авсан даатгуулагчид, насны бүлгээр
 График 20.0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ, эмийн өвчний бүлгээр
 График 21.20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ
 График 22.40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ
 График 23.60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ
 График 24.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймгаар
 График 25.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, дүүргээр
 График 26.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт даатгуулагчийн төрлөөр
 График 27.Хөнгөлөлттэй эм авсан даатгуулагчид, насны бүлгээр
 График 28.Хөнгөлөлттэй эм олгосон эмийн сангийн салбар, санхүүжилт
 График 29.Хөнгөлөлттэй эм олгосон эмийн сангийн салбар, эмийн тоо

УДИРТГАЛ

Улсын Их Хурлын гишүүний захиалгын дагуу “Эмийн хөнгөлөлтийн тогтолцоо, эрх зүйн орчны талаарх бусад орнуудын туршлага ба Монгол Улс дахь хөнгөлөлттэй эмийн худалдааны статистик мэдээлэл” сэдэвт харьцуулсан судалгааны ажлыг Парламентын судалгаа, сургалтын хүрээлэнд гүйцэтгэв.

Судалгааны зорилго

Эмийн хөнгөлөлтийн тогтолцоо, эрх зүйн зохицуулалтын талаарх бусад орнуудын туршлагыг харьцуулан судлах, Монгол Улсад худалдаалагдаж буй хөнгөлөлттэй эмийн талаарх мэдээлэл лавлагаа гаргах.

Судалгааны хамрах хүрээ

Судалгаанд захиалагчийн хүсэлтийн дагуу БНСУ, БНХАУ, АНУ, ХБНГУ, Финланд зэрэг орнуудыг хамруулан эмийн хөнгөлөлтийн тогтолцоо болон эрх зүйн зохицуулалт, практик туршлагыг харьцуулан судалсан. Мөн Монгол Улсын хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтанд орсон эмийн худалдааны статистик мэдээ, мэдээллийг сүүлийн 5 жил (2018-2022.08 сар)-ийн байдлаар гаргав. Судалгаанд эмийн хөнгөлөлтийн бодлого, зохицуулалтын талаар олон улсын байгууллагуудаас гаргасан зарим томоохон судалгааны үр дүн, харьцуулсан мэдээлэл, зөвлөмжийг ашигласан болно.

Судалгааны тайлангийн бүтэц: Судалгаа нь 3 хэсэгтэй. Нэгдүгээр хэсэгт эмийн үнийн зохицуулалт, хөнгөлөлттэй эм олгох тогтолцооны талаарх олон улсын чиг хандлага ба харьцуулсан судалгааны үр дүн, зөвлөмжийн талаарх мэдээлэл, Хоёрдугаар хэсэгт судалгаанд авагдсан орнуудын эмийн үнийн хөнгөлөлтийн тогтолцоо болон эрх зүйн зохицуулалт, практик туршлагын талаарх мэдээлэл, Гуравдугаар хэсэгт Монгол Улс дахь хөнгөлөлттэй эм олголтын талаарх статистик мэдээллийг тус тус оруулсан болно.

Түлхүүр үг: *эмийн нөхөн төлбөр, эмийн үнийн хөнгөлөлт*

Keyword: *pharmaceutical reimbursement, reimbursement for medicine*

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Олон улсын чиг хандлага

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авах ажиллагааны зохицуулалтын талаар: Сүүлийн үед олон улсын болон бүс нутгийн хамтын ажиллагааны хүрээнд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн эргэлттэй холбоотой асуудлыг нэгдсэн зохицуулалтанд оруулах, хамтын ажиллагааны хүрээнд тулгамдаж буй асуудлуудаа зохицуулах, улс орон бүр зохицуулалтын эрх зүйн орчинг бүрдүүлэхдээ гишүүнчлэл бүхий олон улсын болон бүс нутгийн хамтын ажиллагааны байгууллагуудаас гаргасан зөвлөмж, стандартуудыг дагаж мөрдөх үүрэг хүлээсэн байдаг байна. Монгол Улс ДЭМБ-ын гишүүний хувьд тус байгууллагаас гаргасан зөвлөмжийн дагуу эмийн зохицуулалтын тогтолцоогоо иж бүрэн, зөв бүрдүүлж, эмийн импорт, нэгдсэн худалдан авалт, төрийн оролцоо зэрэг зарим чухал асуудлуудаар гаргасан зөвлөмжүүдийг дагаж мөрдөх шаардлагатай болж байна.

Судалгаанаас үзэхэд, эмийн зохицуулалтын олон улсын хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн болон бүс нутгийн хүрээнд зохицуулалтын хамтын ажиллагааны олон загварууд хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал, ДЭМБ-аас Европын эмийн зохицуулалтын тогтолцоог бусад бүс нутгийн улс орнуудад энэ чиглэлээр хамтран ажиллах, харилцан итгэлцлийг бий болгоход үлгэр жишээ болохуйц сайн загвар хэмээн дүгнэсэн байдаг.

Ази тивд эмийн бүтээгдэхүүний худалдаа, хамтын ажиллагааг уялдуулах чиглэлээр Зүүн Өмнөд Азийн орнуудын холбоо (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN), Ази-Номхон далайн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны байгууллага (Asia-Pacific Economic Cooperation-APEC) болон Персийн булангийн эмийн бүртгэлийн төв хороо (Gulf Central Committee for Drug Registration GCC-DR) зэрэг байгууллагууд үйл ажиллагаа явуулж байна.

Тухайлбал, Евразийн эдийн засгийн комисс (Eurasian Economic Commission-EEC) нь 2016 оноос эхлэн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалтын нэг зах зээлтэй болохоор зөвшилцөлд хүрсэн бөгөөд эмийн бүртгэлээс эхлээд түгээлт хүртэлх процессыг нэг стандартаар явуулах асуудлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж эхлээд байна. Үүнд: Армени, Беларусь, Казахстан, Киргиз, ОХУ зэрэг улс орнууд нэгдэн орсон байна. Манай улс энэ чиглэлээр бүс нутгийн болон олон улсын ямар нэгэн зохицуулалтын тогтолцоонд ороогүй байна.

Эмийн аюулгүй байдлыг хангах ДЭМБ-ын фармаковижиланс²³² хөтөлбөрийн үндсэн гишүүн 123 орон байдаг ба Монгол Улс үндсэн гишүүнчлэлд орохоор хүлээгдэж буй 28 орнуудын нэг юм. Энэ хөтөлбөрөөс дэмжлэг авахын тулд дараах шалгууруудыг хангахыг шаарддаг:

4. Эмийн аюулгүй байдлыг хянах аргачлалтай байх;
5. Эрүүл мэндийн яам, түүнтэй адилтгах байгууллага нь Эмийн хяналтын үндэсний төвийг томилж, ажиллуулах;
6. ДЭМБ-д гаргаж өгөх тайлангийн шаардлагыг биелүүлэх техникийн чадвартай байх зэрэг шалгууруудыг хангадаг байна.

Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн талаар: Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын дэргэд Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн мэдээллийн сүлжээ (Pharmaceutical Pricing and Reimbursement Network,PPRI) байгуулагдсан бөгөөд эгнээндээ Европын 50 томоохон орнууд, олон улсын болон Европын институтуудыг багтаасан ба эмийн үнийн хөнгөлөлт, нөхөн төлбөрийн чиглэлээр мэдээлэл солилцох, туршлага хуримтлуулах чиглэлээр эрх бүхий байгууллагуудыг хамруулсан сүлжээ хэлбэрээр ажилладаг. Тухайлбал, Зүүн Европ ба Төв Ази (ЕЕСА) дэд бүлэгт Армени, Азербайжан, Беларусь, Гүрж, Казахстан, Киргиз, Молдова, ОХУ, Тажикистан, Туркменистан, Украин, Узбекистан зэрэг орнууд багтдаг байна. Манай улс энэ сүлжээнд одоогоор ороогүй байна.

Энэ сүлжээ байгууллагын гол зорилго нь эмийн бодлогын асуудлаар шинжлэх ухаанд суурилсан нэгдмэл нэг ойлголттой болох, эмийн үнийн хөнгөлөлтийн талаарх төрийн бодлогын асуудлаар мэдээлэл солилцох, хэлэлцүүлэг хийх зэргээр хамтын ажиллагааны нэгдсэн байдлыг хангахад чиглэгдэх ба ерөнхий удирдлага, зохион байгуулалтыг PPRI-ийн нарийн бичгийн дарга нарын газар хариуцдаг байна.

2018 онд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага(ДЭМБ)-ын Европын бүсийн газраас Зүүн Европ ба Төв Азийн эмийн үнэ тогтоох тогтолцоо болон эмийн үнийн хөнгөлөлтийн системүүдийг харьцуулан судалсны үндсэн дээр **“Зүүн Европ ба Төв Азийн эмийн үнийн болон хөнгөлөлтийн систем”** сэдэвт харьцуулсан судалгааны тайланг гаргажээ.

Уг судалгаанд хамрагдсан Зүүн Европ ба Төв Азийн 11 орны (Армени, Азербайжан, Беларусь, Гүрж, Казахстан, Киргиз, Молдова, Тажикистан, Туркменистан, Украин, Узбекистан) эмийн зах зээл дээрх үнэ тогтоох, худалдах-худалдан авах, санхүүжилтийн систем болон эмийн хөнгөлөлт үзүүлэх системийг харьцуулан судалсан байна.

Судалгаанд авагдсан орнуудын туршлагаас үзэхэд, нэр бүхий 7 оронд амбулаторийн болон хэвтэн эмчлүүлэх эмчилгээний үед эмийн үнэд зохицуулалт хийдэг бөгөөд үүнээс 5 оронд

²³² Эмийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

эмийн худалдааны бүх шатанд (бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа), зарим оронд зөвхөн хэвтэн эмчлүүлэх эмчилгээнд үнэ төлбөргүй эм хэрэглэх бөгөөд хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтанд ороогүй эмийг иргэд өөрсдийн мөнгөөр худалдан авах зохицуулалттай байна. Эмийн худалдан авалтыг төвлөрсөн худалдан авалтаар, тендерээр нийлүүлэх бөгөөд гадаад болон дотоод зах зээл дэх эмийн үнийн судалгаа хийж, лавлагаа гаргах шаардлагатай. Улс орнууд эмийн худалдан авалт, санхүүжилт, эмийн үнийн хөнгөлөлтийн янз бүрийн аргуудыг хэрэглэдэг байна.

Гадаадын зарим орны туршлага, эрх зүйн зохицуулалтын талаар:

БНСУ-д эмийн харилцааг Эмийн тухай хууль болон Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, түүнд холбогдох дүрэм, журмаар зохицуулдаг. Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалаас амбулатори болон хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 30-60%, эмийн 20%-д нөхөн олговор олгогддог. БНСУ нь “нэг төлөгчийн систем”-тэй бөгөөд иргэн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг бүрэн төлснөөр Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын систем (NHI system)-ээс нөхөн төлбөр авах эрхтэй болдог. NHI системийг Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам, Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын алба, Эрүүл мэндийн даатгалын үнэлгээний алба хамтран удирддаг. Даатгалын тэтгэмж нь бүх шимтгэл төлөгчдөд ижил хэмжээтэй олгогддог. Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг авахад “*хамтарсан төлбөр*”-ийн схемийг ашиглаж болох ба тодорхой хувийн төлбөрийг иргэн өөрөөсөө төлдөг. Хамтарсан төлбөр нь хаанаас, ямар төрлийн тусламж үйлчилгээ авч байгаагаас хамааран өөр өөр байдаг боловч дундаж үзүүлэлтээр хэвтэн эмчлүүлэх үйлчилгээнд 20%, амбулаторийн үйлчилгээнд 30-50%, хорт хавдрын үзлэгт 90%, эмийн сангийн төлбөрийн хөнгөлөлтөд 35-40% байна. Эмийн үнийн хөнгөлөлтөд олгох нөхөн олговрын дээд хэмжээг Ерөнхийлөгчийн зарлигаар 5 жил тутам нэг удаа тогтоож үнэ бууруулах арга хэмжээ аван ажилладаг. Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын сайд эмийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговрыг 40/100-аас хэтрүүлэхгүй хэмжээгээр хэсэгчлэн тогтоох эрхтэй байна.

Финланд Улсад Эмийн тухай хуулиар хөнгөлөлттэй олгох эмийн жагсаалт, Эрүүл мэндийн тухай хуулиар эмийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговрын харилцааг хуульчилж өгчээ. Эрүүл мэндийн даатгал төлсөн даатгуулагч нь эм, эмийн нэмэлт бүтээгдэхүүн, зарим төрлийн тосон түрхлэгт хөнгөлөлтийн нөхөн олговор авна. Анхан, үндсэн, тусгай гэсэн 3 ангиллын дагуу эмийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговор олгох асуудлыг Нийгэм хамгаалал, Эрүүл мэндийн яамнаас томилсон Эмийн үнийн зөвлөл шийдвэрлэдэг байна. Эрүүл мэндийн даатгалын хуулийн дагуу дээрх 3 ангиллын эмийн үнийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговроос гадна эмнэлзүйн хоол тэжээлийн бүтээгдэхүүний нөхөн олговрыг үнээний сүүний харшилтай бага насны хүүхэд, төрөлхийн бодисын солилцооны эмгэгтэй, шим тэжээл боловсруулах эмгэгтэй, хоол тэжээлийн дутагдалтай зэрэг өвчтөнд 65%-ийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговор олгодог байна.

БНХАУ нь дэлхийн эмийн зах зээлд тэргүүлэх байр суурь эзэлдэг бөгөөд улсынхаа эрүүл мэндийн зардлын 40 хувийг эм бэлдмэлд зарцуулдаг байна. БНХАУ-д эм болон эмийн хөнгөлөлттэй холбоотой эрх зүйн харилцааг “БНХАУ-ын Эмийн хяналтын тухай хууль”-аар зохицуулж, “Үндэсний нөхөн олговор олгох эмийн жагсаалт”²³³-ын дагуу нийт хүн амын 98 хувийг хамруулан төрөөс хөнгөлөлттэй эм олгож байна.

Хятадын хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт 2021 онд шинэчлэгдэж, 2022 онд 74 эм шинээр нэмэгдэж, эрэлт багатай 11 эм хасагдсан байх ба нийт 2860 нэр төрлийн эм тус жагсаалтад багтсан байна. Үүнээс 1486 нь барууны буюу импортын эм, 1374 нь Хятадын дотоодод

²³³ <https://www.pharmexec.com/view/china-2021-national-reimbursement-drug-list-outlook>

үйлдвэрлэсэн эм байна. Уг жагсаалтад багтсан нийт эмийн дүнгээр авч үзвэл зах зээл дээр худалдаалж буй үнийн дунджаас 62%-аар хөнгөлдөг байна.

АНУ нь төрийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний нэгдсэн тогтолцоогүй орон юм. Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдахын тулд иргэд даатгалын компанид тогтмол төлбөр төлж эмчилгээний төлбөрийн зарим хэсгийг, эсвэл бүгдийг төлүүлнэ. Эрүүл мэндийн даатгалыг зохицуулах хуулийн дагуу эрүүл мэндийн хөтөлбөрүүдийн хүрээнд хөнгөлөлттэй эмийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх бодлого баримталдаг байна.

2010 онд "Obamacare" хэмээн нэрлэгддэг Хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай хууль²³⁴ (Affordable Care Act-ACA) батлагдсан. Энэ хуулийн хүрээнд хөнгөлөлттэй эмийг эмчийн жорын дагуу олгох дараах хөтөлбөрүүд хэрэгжиж байна. Тухайлбал, Medicare²³⁵ хөтөлбөр нь АНУ-ын Холбооны засгийн газрын эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр бөгөөд 65 наснаас дээш насныхан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон бусад хүнд өвчтэй хүмүүс уг хөтөлбөрт хамрагддаг.

Medicaid хөтөлбөр нь эмийн хөнгөлөлтийн хөтөлбөр (MDRP) юм. Medicare болон Medicaid үйлчилгээний төвүүд (CMS) нь муж улсын Medicaid агентлагууд болон эм үйлдвэрлэгчдийг хамруулсан хөтөлбөр бөгөөд Medicaid-ийн өвчтөнүүдэд амбулаторийн жороор олгодог ихэнх эмийг хөнгөлөлттэй үнээр олгодог байна.

ХБНГУ -ын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь албан журмын эрүүл мэндийн даатгал (*Gesetzliche Krankenversicherung*) болон сайн дурын эрүүл мэндийн даатгал (*Private Krankenversicherung*) гэсэн хосолсон системтэй. Албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын сан нь Allgemeine Ortskrankenkassen (АОК)²³⁶ бөгөөд 24 сая гишүүнтэй 11 жижиг сангаас бүрддэг бол сайн дурын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь даатгуулагч болон хувийн эрүүл мэндийн даатгалын компани хооронд байгуулсан гэрээний дагуу эмчилгээний зардлыг (эмийг оролцуулан) нөхөн төлүүлэх үндэслэл болдог. Даатгалын гэрээнд компанийн даатгалын ерөнхий нөхцөл, тодорхой зардал болон нөхөн олговор, түүнийг олгох журам болон бусад зардлын үнэ тарифыг тусгасан байдаг. Герман Улсын нийт хүн амын 11 орчим хувь нь хувийн даатгалын системд хамрагдаж эрүүл мэндийн асуудлаа зохицуулдаг байна.

Монгол Улс дахь эмийн үнийн хөнгөлөлтийн талаар: Монгол Улсад эмийн үнийн хөнгөлөлтийг Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль²³⁷-д заасны дагуу Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн тогтоолоор батлах бөгөөд хөнгөлөлттэй эмийн нэр төрөл, хөнгөлөлтийн хэмжээ, үнийн батлагдсан дээд хязгаарыг баримтлан эрүүл мэндийн даатгалын сангаас гэрээт эмийн сангуудад эмийн үнийн хөнгөлөлтийг олгож ирсэн.

Одоогийн байдлаар 574 худалдааны нэршлийн, 174 ерөнхий нэршлийн эмийг хөнгөлөлттэй эмийн сангуудаар дамжуулан иргэдэд олгож байна.²³⁸

Статистикаас үзвэл, 2018 онд 333 худалдааны нэршлийн эмэнд 25.9 тэрбум төгрөг, 2019 онд 176 худалдааны нэршлийн эмэнд 33.4 тэрбум төгрөг, 2020 онд 36.6 тэрбум төгрөг, 2021 онд 510 худалдааны нэршлийн эмэнд 60.4 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулсан бол 2022 оны эхний 8 сарын байдлаар 410 худалдааны нэршлийн эмэнд 64.6 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан байна. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг судалгааны хэсгээс үзнэ үү.)

²³⁴ Affordable Care Act <https://www.hhs.gov/healthcare/about-the-aca/index.html>

²³⁵ Medicare <https://www.medicare.gov/what-medicare-covers>

²³⁶ Allgemeine Ortskrankenkassen <https://www.aok.de/pk/>

²³⁷ Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, 2015.01.29, <https://legalinfo.mn/mn/detail/10922>

²³⁸ Эмийн жагсаалтыг шинэчлэн батлах тухай, ЭМД-ын ҮЗ-ийн тогтоол, 2022.07.04, дугаар 11 <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530818499541>

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан орнуудын эмийн хөнөөлөлтийн нөхөн олговрын тогтолцоо ба эрх зүйн зохицуулалтын талаарх харьцуулсан мэдээлэл

Улсын нэр	Хууль, эрх зүйн орчин	Эмийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговрын тогтолцоо
БНСУ	БНСУ-д эм болон эмийн бүтээгдэхүүний нөхөн олговрын харилцааг Эмийн тухай хууль болон Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулиудаар зохицуулж байна. <u>1.Эмийн тухай хууль</u> (Act on the Promotion of Korea medicine and pharmaceuticals) ²³⁹ нь бүх ард түмний эрүүл мэндийг дэмжих, БНСУ-ын анагаах ухаан, эм зүй технологийг хөгжүүлэх зорилготой. Тус хуульд Засгийн газар эмийн технологийг хөгжүүлэх цогц бодлого хэрэгжүүлэх, орон нутгийн засаг захиргааны нэгж нь холбогдох бодлого шийдвэрийг үндэслэн эмийн технологи болон хангамжийг бүрдүүлэх ажлыг хариуцан зохион байгуулна гэж заажээ. <u>2.Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль</u> (National Health Insurance Act) ²⁴⁰ нь Нийт ард иргэдийг өвчин, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, оношлох, нөхөн сэргээх, төрөлт, нас баралт, эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлт үзүүлэх замаар нийгмийн эрүүл мэндийг сахин хамгаалах зорилготой.	Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын яамны эмийн менежментийн хэлтэс нь эмийн нөхөн олговрын асуудлыг хариуцан ажилладаг байна. Нөхөн олговор олгодог эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын дээд хэмжээг Ерөнхийлөгчийн зарлигаар 5 жил тутам нэг удаа тогтоодог. Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын сайд эмийн нөхөн олговрыг 40/100-аас хэтрүүлэхгүй хэмжээгээр хэсэгчлэн тогтоох буюу үнийг буулгах эрхтэй байна. Эм болон эмийн бүтээгдэхүүний үнийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговрыг: <ul style="list-style-type: none">• Эрүүл мэндийн даатгалын үнэлгээний газар;• Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын газар;• Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын яамны шийдвэрийг үндэслэн олгодог байна.
Финланд	<u>1.Эмийн тухай хууль</u> (Medicines Act) ²⁴¹ -ийн зорилго нь эмийн аюулгүй байдал, эмийн зохистой хэрэглээ, эм хадгалах, сурталчлах, эм бэлдмэлийг стандартын дагуу чанартай үйлдвэрлэх, эмийн хүртээмжтэй байдлыг хангахад чиглэгдэнэ. Эмийн хөнгөлөлтийн нөхөн олговор олгох асуудлыг тус хуулиар зохицуулсан байдаг. <u>2.Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль</u> (Health Insurance Act) ²⁴² -ийн 5 дугаар бүлэг: “Эмийн нөхөн олговор” хэсэгт эмийн үнийн	19 нас хүрсэн иргэн Нийгмийн даатгалын байгууллагаас Kela карт авснаар тус байгууллагаас нөхөн олговор, халамж авах эрх нээгддэг байна. <u>Анхан шатны эмийн нөхөн олговор</u> ²⁴⁴ . Энэ ангилалд астма, цусны даралт зэрэг 10-аад төрлийн өвчний эм хамаарна. Иргэд эхлээд эмийн нөхөн олговор олгох жагсаалтад багтсан эмнээс 50 евро хүртэлх эмийг өөрөө худалдан авах ба үүнээс илүү гарсан үнийн дүнд эмийн нөхөн олговор авах эрхтэй болдог байна. Жишээ нь 80 еврогийн эм худалдан

²³⁹ Act on the Promotion of Korea medicine and pharmaceuticals <https://law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=PHARMACEUTICAL&x=0&y=0#IBgcclor0>
²⁴⁰ National Health Insurance Act https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=59574&type=sogan&key=10
²⁴¹ Medicines Act https://www.fimea.fi/documents/160140765540/18580_Laakelaki_englanniksi_paivitetty_5_2011.pdf
²⁴² Health Insurance Act https://www.finlex.fi/fi/laki/kaanokset/2004/en20041224_20110911.pdf
²⁴⁴ Анхан шатны эмийн нөхөн олговор <https://www.kela.fi/laakkeet#alkuomavastuu>

	хөнгөлөлттэй холбоотой харилцааг нарийвчлан зохицуулсан байна. Эрүүл мэндийн даатгал төлсөн даатгуулагчид эм, эмийн нэмэлт бүтээгдэхүүн, зарим төрлийн тосон түрхлэгт нөхөн олговор авах эрхтэй. Анхан, үндсэн, тусгай гэсэн 3 ангиллын дагуу эмийн нөхөн олговор олгох бөгөөд уг асуудлыг Нийгэм хамгаалал, Эрүүл мэндийн яамнаас томилсон Эмийн үнийн зөвлөл ²⁴³ хариуцан шийдвэрлэдэг байна.	авсан тохиолдолд 50 еврог анхан шатны эм худалдан авах шаардлагын дагуу өөрөө төлөх ба зөрүү 30 еврод нөхөн төлбөр авах боломжтой болно. 2022 онд тухайн жилд иргэн өөрөө төлөх эмийн үнийн дээд хязгаарыг 592.16 евро гэж тогтоосон байна. Хэрэв энэ дүнгээс хэтэрсвэл жилийн үлдсэн хугацаанд нөхөн олговор авах эм тус бүрд 2.50 еврогийн нөхөн төлбөр төлнө. Нийгмийн даатгалын байгууллагад эмийн нөхөн олговор авах эрхтэй иргэний мэдээлэл бүртгэгдсэн байх бөгөөд эмийн сангууд цахимаар шалгасны үндсэн дээр эмийн нөхөн олговор олгоно. Эмийн нөхөн олговрыг олгохдоо жишиг эмийн үнийн жагсаалтаар баталсан үнийг баримтлан олгоно.
БНХАУ	Эмийн хяналтын тухай хуулийг 2019 оны 12-р сарын 01-нээс эхлэн дагаж мөрдсөн. Тус хууль нь 12 бүлэг, 155 зүйлтэй байна. Эмийн хяналтын тухай шинэчилсэн хуулиар хүүхдийн эм, хомсдолтой байгаа эм, хүнд халдварт өвчний эм, ховор өвчний эм зэргийг нэн тэргүүнд хянан зохицуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн байна. Түүнчлэн эмийн үйлдвэрүүдэд тавигдах шаардлага, хүлээлгэх хариуцлага, эм үйлдвэрлэлийн салбар дахь авлигыг зогсоох хуулийн хориг арга хэмжээг зааж, эмийн үйлдвэрүүдэд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоог онцлон зохицуулсан байна.	Хятад Улсад “Үндэсний нөхөн олговор олгох эмийн жагсаалт” ²⁴⁵ гэх нэртэй хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтыг баталдаг. Энэ нь Хятад Улсын нийт хүн амын 98 хувийг хамарсан төрөөс олгож буй эмийн нөхөн олговор юм. Тус хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт нь 2017 оноос хойш жил бүр шинэчлэгдэж 2017 онд 2,588 эм багтаж байсан бол 2022 онд хөнгөлөгдөх эмийн жагсаалт нь 2,860 болж нэмэгдсэн байна. 2017 оноос өмнө хөнгөлөлттэй, жороор олгодог эмнүүд нь ихэвчлэн дотоодын үйлдвэрийн эм байсан бол 2017 оноос эхлэн тус эмийн жагсаалтыг жил бүр шинэчилж байхаар тогтсон байна.
АНУ	2003 онд АНУ-ын Конгресс “Жороор олгодог эмийн чанарыг сайжруулах, шинэчлэх тухай” хууль (Medicare Prescription Drug, Improvement, and Modernization Act) баталж Medicare эрүүл мэндийн хөтөлбөрийн хүрээнд жороор олгодог эмийн тэтгэмж болох Medicare Part D буюу АНУ-ын Холбооны засгийн газрын нэмэлт хөтөлбөрийг 2006 оноос эхлэн хэрэгжүүлсэн. 2010 онд Обамасар буюу “Хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай хууль” (Affordable Care Act (ACA) гэж нэрлэгддэг “Өвчтөнийг хамгаалах, хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай” хууль батлагдсан. Мөн “Эрүүл мэндийн тусламж ба эрүүл мэндийн	Medicare нь АНУ-ын Холбооны Засгийн газрын эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр бөгөөд 65 наснаас дээш насныхан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон бусад хүнд өвчтэй хүмүүст зориулагдсан. Medicare Part D нь АНУ-ын Холбооны засгийн газрын жороор эм олгох нэмэлт хөтөлбөр юм. “Хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай хууль”-аар эмийн зардлаа тодорхой хэмжээгээр хариуцдаг хүмүүст 250 ам.долларын хөнгөлөлт үзүүлэхээр болж, Эрүүл мэнд, Хүний үйлчилгээний Яам ²⁴⁷ (United States Department of Health and Human Services) нь хөнгөлөлтийн чекийг шуудангаар илгээж эхэлсэн. Шинэчлэлийн хүрээнд 2017 онд 95 хувь, 2018 онд 94 хувь, 2019 онд 93 хувь нь хамрагдсан. Medicare

²⁴³ Pharmaceuticals Pricing board <https://www.hill.af/en/operations-and-organisation/#PharmaceuticalsPricingBoard>

²⁴⁵ <https://www.pharmexc.com/view/china-2021-national-reimbursement-drug-list-outlook>

²⁴⁷ United States Department of Health and Human Services <https://www.usa.gov/federal-agencies/u-s-department-of-health-and-human-services>

	<p>боловсролын зохицлын тухай хууль²⁴⁶ (Health Care and Education Reconciliation Act of 2010)-ийн нэмэлт, өөрчлөлтийг баталсан нь АНУ-ын эрүүл мэндийн зохицуулалтын шинэчлэлийн хүрээнд чухал алхам болсон.</p>	<p>эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөрийг өргөжүүлэх бүх зардлыг Холбооны Засгийн газар хариуцах ба насанд хүрсэн хүүхэдгүй хүмүүсийг (Medicaid эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр нь орлого багатай хүмүүст чиглэгдсэн) хүмүүсийг нэмэлтээр хамруулсан бөгөөд зарим мужуудад илүү санхүүжилт олгохоор төлөвлөгдсөн. 340В эмийн үнийн хөтөлбөр нь иргэдийн амь насыг аврах үйлчилгээг татвар төлөгчдөд үнэ төлбөргүйгээр үзүүлэх боломжийг олгодог бөгөөд санхүүгийн дэмжлэгийн эх үүсвэрийг ажил олгогч (үйдвэрлэгчид)-оос бүрдүүлдэг. Эмнэлгүүд авсан хуримтлалаараа орлого багатай, даатгалгүй өвчтөнүүдэд үйлчилгээ үзүүлдэг.</p>
ХБНГУ	<p>Эмийн бүтээгдэхүүнтэй холбоотой харилцааг <u>Эмийн бүтээгдэхүүний тухай хууль</u>²⁴⁸ (Arzneimittelgesetz (AMG))-аар зохицуулдаг. Хуулийн зорилго нь хүн, амьтныг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эмээр хангах зорилгоор эмийн худалдаа, ялангуяа эмийн чанар, үр ашиг, аюулгүй байдлыг баталгаажуулахад чиглэгдэнэ.</p> <p>Нийгмийн тухай хуулийн тавдугаар дэвтэр- <u>Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль</u> (Sozialgesetzbuch (SGB) - Fünftes Buch (V) - Gesetzliche Krankenversicherung)-д эрүүл мэндийн даатгал, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг зохицуулах цогц зохицуулалтыг тусгасан. Тухайлбал, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тэтгэмж, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, даатгалын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалт болон хууль зөрчсөн тохиолдолд торгууль ногдуулах санцтай. Даатгалын компаниуд мэдээлэл өгөх, урьдчилан сэргийлэх эмийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх үүрэгтэй.</p>	<p>Герман Улсын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь Албан журмын эрүүл мэндийн даатгал (<i>Gesetzliche Krankenversicherung</i>) ба Сайн дурын эрүүл мэндийн даатгал (<i>Private Krankenversicherung</i>) гэсэн хоолсон системтэй.</p> <p>Албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын сан (<i>Allgemeine Ortskrankenkassen (AOK)</i>)²⁴⁹ нь 24 сая гишүүнтэй, 11 жижиг сангаас бүрддэг бол Сайн дурын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь даатгуулагч болон хувийн эрүүл мэндийн даатгалын компанийн хооронд байгуулсан гэрээний үндсэн дээр эмчилгээний зардлыг (эмийг оролцуулан) нөхөн төлүүлэх тогтолцоотой. Уг гэрээнд эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий нөхцөл, тодорхой зардал болон нөхөн олговор олгох нөхцөл, бусад зардлын тарифыг тусгасан байдаг. Герман Улсын нийт хүн амын 11 орчим хувь нь хувийн даатгалын системээр үйлчлүүлдэг.</p>

²⁴⁶ Health Care and Education Reconciliation Act of 2010 <https://www.mffh.org/wp-content/uploads/2016/04/ReconciliationSummary.pdf>

²⁴⁸ *Arzneimittelgesetz (AMG)* https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_amg/

²⁴⁹ Allgemeine Ortskrankenkassen <https://www.aok.de/pk/>

СУДАЛГААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ХЭСЭГ

НЭГ.ЭМИЙН ҮНИЙН ХӨНГӨЛӨЛТИЙН ТАЛААРХ ОЛОН УЛСЫН ЗӨВЛӨМЖ

1.1. Эмийн зохицуулалтын олон улсын хамтын ажиллагаа

Орчин үед эм үйлдвэрлэх, түгээх үйл ажиллагаа улам бүр даяаршиж байгаа энэ үед эм, эмнэлгийн хэрэглэгдэхүүний зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа нэн чухал болж, дэлхийн бүх бүс нутагт зохицуулалтын хамтын ажиллагааны олон загварыг хэрэгжүүлж байна. ДЭМБ-аас Европын эмийн зохицуулалтын тогтолцоо нь бусад бүс нутгийн улс орнуудад энэ тал дээр хамтран ажиллах, харилцан итгэлцлийг бий болгоход үлгэр жишээ болохоор хэмээн дүгнэсэн ба Европын эмийн хамтын ажиллагаа нь 1965 оноос эхтэй. Гэхдээ бусад бүс нутаг ч албан ёсны ба албан бус байдлаар эмийн зохицуулалтын хамтын ажиллагаатай байна. Америкийн бүс нутагт 55 орны гишүүнчлэлтэй Пан Америкийн эмийн зохицуулалтын сүлжээ (“Pan American Network for Drug Regulatory Harmonization-PANDRH”) форум нь улс орнуудын эмийн удирдамж, зохицуулалтын үйл явцын уялдаа холбоог дэмжих зорилготой ба Карибын тэнгисийн нийгэмлэг (Caribbean Community-CARICOM) нь уг бүс нутгийн зохицуулалтын тогтолцоог хөгжүүлэх төсөл хэрэгжүүлдэг.

Африк тивд хамтын ажиллагааны механизмыг хөгжүүлэх хэд хэдэн бүс нутгийн нийгэмлэг, төслүүд хэрэгжиж байна. Үүнд Дорнод Африкийн хамтын нийгэмлэг (East African Community-EAC), Өмнөд Африкийн хөгжлийн нийгэмлэг (Southern African Development Community-SADC) ZaZiBoNa дөрвөн улсын (Замби, Зимбабве, Ботсвана, Намиби) зохицуулалтын системийг холбосон төсөл, Африкийн вакцины зохицуулах форум (The African Vaccine Regulatory Forum-AVAREF) байгууллагууд орж байна.²⁵⁰ Мөн энэ онд Африкийн нэгдсэн эмийн агентлаг байгуулах гэрээ хийгдсэн байна.²⁵¹

Харин Азид эмийн бүтээгдэхүүнийг уялдуулах чиглэлээр Зүүн Өмнөд Азийн улсуудын холбоо (Association of Southeast Asian Nations- ASEAN), Ази, Номхон далайн эдийн засгийн хамтын ажиллагаа (APEC) ба Персийн булангийн эмийн бүртгэлийн төв хороо (Gulf Central Committee for Drug Registration GCC-DR) санаачилга гаргадаг.

Евразийн эдийн засгийн комисс 2016 оноос эм, эмийн хэрэгслийн нэг зах зээлтэй болохоор зөвшилцөлд хүрсэн бөгөөд эмийн бүртгэлээс эхлээд түгээлт хүртэлх процессыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж эхлээд байна. Үүнд Армени, Беларусь, Казахстан, Киргиз, ОХУ-ууд нэгдсэн байна.²⁵²

Монгол Улс одоогоор Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагад гишүүнчлэлтэйгээс өөрөөр эм, эмнэлгийн хэрэгслийн зохицуулалтын олон улсын болон бүс нутгийн ямар нэгэн холбоонд элсэн орсон талаарх мэдээлэл байхгүй байна. Судалгаанаас үзэхэд, бүс нутгийн болон олон улсын хамтын ажиллагааны ийм байгууллага, холбоодод нэгдсэнээр гишүүн орнууд зохицуулалтын нэгдсэн дүрмээ тогтох, хамтын ажиллагааг хялбаршуулах, хөгжүүлэхэд ихээхэн ач холбогдолтой нь харагдаж байна.

²⁵⁰ https://www.who.int/medicines/publications/druginformation/WHO-DI_30-4_RegCollaboration.pdf

²⁵¹ <https://au.int/en/pressreleases/20200205/african-medicine-agency-ama-treaty>

²⁵² <https://www.bnt.eu/en/news/legal-news/2602-launch-of-eurasian-economic-union-eaeu-medicines-registration-procedure>

1.2. Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн талаарх зөвлөмж

2018 онд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага (ДЭМБ)-ын Европын бүсийн газраас Зүүн Европ ба Төв Азийн эмийн үнэ тогтоох болон эмийн үнийн хөнгөлөлтийн системүүдийг харьцуулан судалсны үндсэн дээр **“Зүүн Европ ба Төв Азийн эмийн үнийн болон хөнгөлөлтийн систем”** сэдэвт харьцуулсан судалгааны тайланг гаргажээ. (Pharmaceutical pricing and reimbursement systems in eastern europe and central asia, WHO)²⁵³

Уг судалгаанд Зүүн Европ ба Төв Азийн 11 улсын эмийн үнийн болон хөнгөлөлтийн системийг харьцуулан авч үзсэн бөгөөд үүнд Армени, Азербайжан, Беларусь, Гүрж, Казахстан, Киргиз, Молдова, Тажикистан, Туркменистан, Украин, Узбекистан улсуудыг хамруулсан байна. Судалгаанд авагдсан орнуудын эмийн үнэ тогтоох, худалдах -худалдан авах, санхүүжилтийн систем, энэ талаар баримталж буй бодлогыг харьцуулан судалсан байна.

Энэ бүс нутагт Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн мэдээллийн сүлжээ (Pharmaceutical Pricing and Reimbursement Network, PPRI)²⁵⁴ байгуулагдсан бөгөөд эгнээндээ Европын 50 томоохон орнууд, олон улсын болон Европын институтуудыг багтаасан, эмийн үнийн хөнгөлөлт, нөхөн төлбөрийн чиглэлээр мэдээлэл солилцох, туршлага хуримтлуулах эрх бүхий байгууллагуудын сүлжээ хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулдаг. Тухайлбал, Зүүн Европ ба Төв Ази (ЕЕКА) дэд бүлэгт Армени, Азербайжан, Беларусь, Гүрж, Казахстан, Киргиз, Молдова, ОХУ, Тажикистан, Туркменистан, Украин, Узбекистан зэрэг орнууд багтдаг байна.

Энэхүү сүлжээний гол зорилго нь эмийн бодлогын асуудлаар шинжлэх ухаанд суурилсан нэгдмэл нэг ойлголттой болох, төрийн бодлогын асуудлаар мэдээлэл солилцох, хэлэлцүүлэг хийх үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэгдэх ба ерөнхий удирдлага, зохион байгуулалтыг PPRI-ийн нарийн бичгийн дарга нарын газар хариуцан хэрэгжүүлнэ.²⁵⁵

Уг сүлжээний шугамаар ихэвчлэн ХДХВ, элэгний болон сүрьеэгийн эмийн хүртээмжийн талаарх мэдээллийг ихэвчлэн цуглуулдаг байна. Дээрх судалгаанд авагдсан орнуудаас 7 оронд амбулатори болон хэвтэн эмчлүүлэх үед, мөн амбулаторийн зарим эмэнд үнийн зохицуулалт хийдэг байна. Үүнээс 5 оронд эмийн худалдааны бүх түвшинд (бөөний худалдаа болон аптекийн жижиглэнгийн үнэ) гадаад дахь эмийн үнийн судалгаа, лавлагаа гаргасны нэмэгдлийг шингээх бодлоготой байна. Хэвтэн эмчлүүлэх тасагт шаардлагатай эмийг ихэвчлэн төвлөрсөн худалдан авалтын горимын дагуу тендэр зарлаж худалдан авах бөгөөд эмчилгээнд үнэгүй хэрэглэнэ. Халдварт өвчний эмчилгээнд хэрэглэх эмийг мөн төрөөс үнэгүй нийлүүлнэ. Бусад тохиолдолд гадуур эмчилгээнд хэрэглэгдэж буй эмийг иргэд өөрсдөө худалдан авах ба Засгийн газрын эмийн хөнгөлөлтийн жагсаалтад орсон зарим нэр төрлийн эмийг хөнгөлөлттэй үнээр худалдан авах боломжтой. Улс орнууд эмийн худалдан авалт, санхүүжилт, эмийн үнийн хөнгөлөлтийн янз бүрийн аргуудыг хэрэглэж байна.

Энэхүү тайланд ихэвчлэн PPRI²⁵⁶ (ЕЕКА) гишүүн орнуудын үндэсний сүлжээгээр дамжуулан авч, PPRI-ийн Нарийн бичгийн дарга нарын газрын загвараар боловсруулсан мэдээллийг тусгасан байна.

²⁵³ Drug reimbursement systems: international comparison and policy recommendations https://kce.fgov.be/sites/default/files/2021-11/KCE_147C_Drug_reimbursement_systems_4.pdf

²⁵⁴ Мөн тэнд

²⁵⁵ (https://ppri.goeg.at/supporting_networks).

²⁵⁶ Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн мэдээллийн сүлжээ.

Судалгааны тайлангийн гол үр дүн

- Тайланд хамрагдсан орнууд нь ихэвчлэн эрүүл мэндийн нэгдсэн даатгалын системтэй байх бөгөөд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хамрах хүрээгээ улам өргөжүүлэхийн төлөө ажиллаж байна.
- Тайланд хамрагдсан орнуудаас Молдова, Узбекистан зэрэг улсууд эмийн үндэсний нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлж байна. Украинаас бусад орнууд эмийн худалдан авалтыг тендерээр хийдэг бол Украин улс нэгдсэн худалдан авалтын системтэй.
- Тайланд хамрагдсан 11 улсын 7 нь (Азербайжан, Беларусь, Казахстан, Молдова, Туркменистан, Украин, Узбекистан) эмийн худалдааны бүх түвшинд эмийн хөнгөлөлт үзүүлэх зохицуулалттай бол зарим орнуудад хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтаар, зарим оронд бүх эмэнд хөнгөлөлт үзүүлдэг байна.
- Беларусь, Гүрж, Киргиз зэрэг улсуудад эмийг НӨАТ-аас чөлөөлдөг бол Армени, Азербайжан, Тажикистанд бусад бүтээгдэхүүний адилаар эмэнд татвар ногдуулдаг байна.
- Эмийн бүрэн үнийн зохицуулалттай улс орнуудад эмийн үнийг тогтоохдоо гадаад (ERP) болон дотоод (IRP) дахь үнийн лавлагаа, харьцуулалтыг хийдэг байна.

Хүснэгт 2. PPRI²⁵⁷ (EECA) сүлжээний орнуудын эрүүл мэндийн тогтолцоо ба санхүүжилтийн систем, 2018 он

Д/д	Улс	ЭМД/НД	Тогтолцоо	Хамрах хүрээ	Санхүүжилтийн эх үүсвэр
1	Армени	Холимог: ЭМД, НД	Төвлөрсөн бус	99.9%	Холимог: Татвар, НД
2	Азербайжан	ЭМД	Төвлөрсөн	Нийтийн	Татвар
3	Беларусь	ЭМД	Мэдээлэл байхгүй	Нийтийн	Татвар
4	Гүрж	ЭМД	Төвлөрсөн бус	Нийтийн /гэхдээ улсын төсвөөс санхүүждэг жижиг багцад зориулсан/	Татвар
5	Казахстан	ЭМД	Төвлөрсөн бус	Нийтийн	Татвар
6	Киргиз	Холимог: ЭМД, НД	Төвлөрсөн	Нийтийн	НД, Татвар
7	Молдова	НД	Төвлөрсөн	87%	НД,Татвар
8	Тажикистан	ЭМД	Төвлөрсөн	Нийтийн	Татвар
9	Туркменистан	ЭМД	Төвлөрсөн	Нийтийн	Татвар
10	Украин	ЭМД	Төвлөрсөн бус төвлөрсөн	Нийтийн	Татвар
11	Узбекистан	ЭМД	Төвлөрсөн бус	Нийтийн	Татвар

²⁵⁷ Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн мэдээллийн сүлжээ.

Хүснэгт 3.PPR²⁵⁸ (EECA) сүлжээний орнуудын эмийн үнийн бодлого, зохицуулалт, 2018 он.

Д/д	Улс	Үнэ зохицуулдаг эсэх	Хөнгөлөлттэй эмийн бүртгэл	Бодлого		Хяналт
				Гадаад үнийн лавлагаа (ERP)	Дотоод үнийн лавлагаа (IRP)	
1	Армени	Үнийн зохицуулалт байхгүй				
2	Азербайжан	Бүрэн зохицуулалттай	Бүртгэлтэй бүх эм	Тийм	Тийм	Жил бүр
3	Беларусь	Бүрэн зохицуулалттай (2019 оноос)	Олон улсын өмчийн бус 37 эм	2019 оноос хойш 2 бүлгийн эмэнд туршилтаар	Үгүй	Мэдээл эл байхгүй
4	Гүрж	Үнийн зохицуулалт байхгүй				
5	Казахстан	Бүрэн зохицуулалттай	Бүх эм (2019 оноос)	Тийм	Үгүй	Жил бүр
6	Киргиз	Үнийн зохицуулалт байхгүй				
7	Молдова	Бүрэн зохицуулалттай	Бүртгэлтэй бүх эм	Тийм	Тийм	Жил бүр
8	Тажикистан	Үнийн зохицуулалт байхгүй				
9	Туркменистан	Түгээлтийн зохицуулалттай	Бүх эм	Үгүй	Үгүй	Мэдээл эл байхгүй
10	Украин	Бүрэн зохицуулалттай	Нөхөн төлөгдөх эм	Тийм	Тийм	Хагас жил бүр
11	Узбекистан	Бүрэн зохицуулалттай	Нийгмийн ач холбогдолтой 112 эм	Тийм	Үгүй	Улирал бүр

ХОЁР.ЭМИЙН ҮНИЙН ХӨНГӨЛӨЛТИЙН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХ ЗАРИМ ОРНЫ ТУРШЛАГА

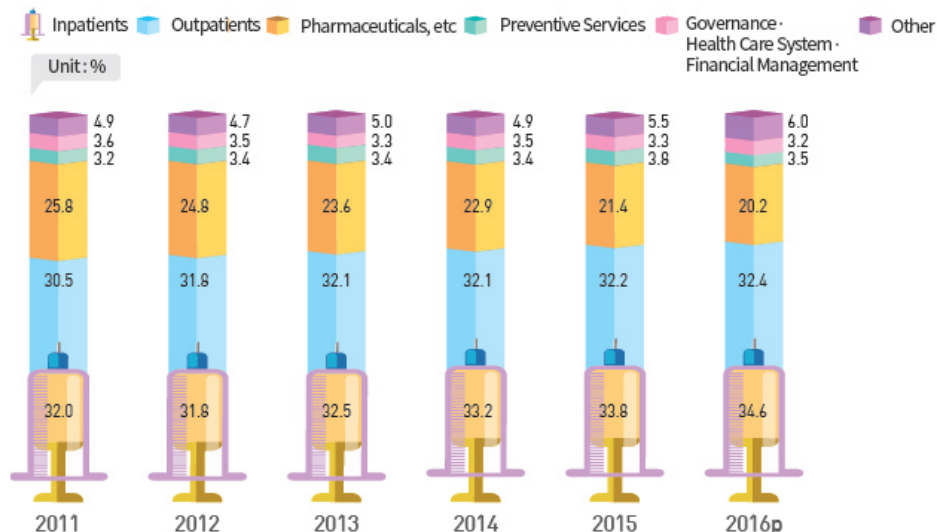
2.1. БҮГД НАЙРАМДАХ СОЛОНГОС УЛС

2020 оны байдлаар БНСУ-ын иргэдийн 97.2% нь Үндэсний эрүүл мэндийн даатгал (НHI)-д²⁵⁹ хамрагдсан байна. Эмийн үнийн дүнгийн 60%-ийг Засгийн газрын эмийн санхүүжилтээс, эрүүл мэндийн сайн дурын даатгалаас 1%, өвчтөний халааснаас 39% нь гардаг байна. Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалаас амбулатори болон хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 30-60%, эмийн 20% орчим нөхөн олговор олгогддог байна. Тус улс нь “*нэг төлөгчийн систем*”-тэй бөгөөд энэ нь бүх шимтгэлийг төлснөөр нөхөн төлбөрийг Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын систем (NHI system)-ээр төлдөг гэсэн үг юм. NHI системийг Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын яам, Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын алба, Эрүүл мэндийн даатгалын үнэлгээний алба хамтран удирддаг байна. Даатгалын тэтгэмж нь бүх шимтгэл төлөгчдөд ижил хэмжээтэй байдаг. Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг авахдаа тухайн иргэн “*хамтарсан төлбөр*” буюу тодорхой хувийн төлбөрийг халааснаасаа төлдөг. Хамтарсан төлбөр нь хаана ямар тусламж үйлчилгээ авч байгаа болон тусламж үйлчилгээний төрлөөс хамааран өөр өөр байдаг боловч дундаж үзүүлэлтээр хэвтэн эмчлүүлэх үйлчилгээ 20%, амбулаторийн үйлчилгээ 30-50%, хорт хавдрын үзлэг 90%, эмийн сангийн төлбөрийн 35-40% байна.

²⁵⁸ Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн мэдээллийн сүлжээ.

²⁵⁹ NHI <https://www.nhis.or.kr/nhis/index.do>

График 1. Нэг хүнд ногдох эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний шимтгэл /2011-2016 он/

Эх сурвалж: https://www.mohw.go.kr/eng/hs/hs0110.jsp?PAR_MENU_ID=1006&MENU_ID=100610

Хууль эрх зүйн орчин

БНСУ-д эм болон эмийн бүтээгдэхүүний нөхөн олговрын харилцааг Эмийн тухай хууль болон Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулиудаар зохицуулж байна.

1.Эмийн тухай хууль (Act on the Promotion of Korea medicine and pharmaceuticals)²⁶⁰ нь бүх ард түмний эрүүл мэндийг дэмжих, БНСУ-ын анагаах ухаан, эм зүй технологийг хөгжүүлэхэд үндэс суурь болох зорилготой байна. Тус хуульд Засгийн газар нь эмийн технологийг хөгжүүлэх цогц бодлого хэрэгжүүлэх, орон нутгийн засаг захиргааны нэгж нь холбогдох бодлого шийдвэрийг үндэслэн эмийн технологи болон хангамжийг бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулна гэж заажээ.

2.Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль (National Health Insurance Act)²⁶¹ нь Нийт ард иргэдийг өвчин, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, оношлох, нөхөн сэргээх, төрөлт, нас баралт, эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлт үзүүлэх замаар нийгмийн эрүүл мэндийг сахин хамгаалах зорилготой байна.

Эм болон эмийн бүтээгдэхүүнийг эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоогоор санхүүжүүлдэг бөгөөд эмийн үнэ, нөхөн төлбөртэй холбоотой асуудлыг Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын газар (NHIS)²⁶² хариуцан ажилладаг байна.

Тус улсын эм, эмнэлгийн хэрэгсэлд Хүнс, эмийн аюулгүй байдлын яам болон Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам хяналт тавьдаг.

Хүнс, эмийн аюулгүй байдлын яамны чиг үүрэг:

- Эмийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, импортлох, борлуулах;
- Шинэ эмийн аюулгүй байдал, үр дүнгийн үнэлгээ;
- Эмнэлзүйн туршилт;
- Эмийн бүтээгдэхүүний ангилал, стандартыг тогтоох;
- Захиргааны захирамж, торгууль ногдуулах;
- Эм болон эмийн бүтээгдэхүүний шошго, сурталчилгаанд хяналт тавих.

²⁶⁰ Act on the Promotion of Korea medicine and pharmaceuticals <https://law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=PHARMACEUTICAL&x=0&y=0#iBgcolor0>

²⁶¹ National Health Insurance Act https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=59574&type=sogan&key=10

²⁶² NHIS <https://www.nhis.or.kr/english/wbheaa02200m01.do>

Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын яамны чиг үүрэг:

- Эмийн үнийн журмыг мөрдүүлэх;
- Эрүүл мэндийн байгууллагад хяналт тавих.

Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын алба нь:

- Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл ногдуулах, нөхөн олговор олгох;
- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тэтгэмжийг зохицуулах;
- Тэтгэмжийн зардлыг төлөх;
- Эрүүл мэндийн даатгалтай холбоотой судалгаа шинжилгээ хийх;
- Эмнэлгийн байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих;
- Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх хөтөлбөр боловсруулах зэрэг ажлын цогц төлөвлөгөөг боловсруулах чиг үүрэгтэй ажилладаг байна.

Эрүүл мэндийн даатгалын цогц төлөвлөгөөний дагуу эрүүл мэндийн даатгалын санхүүжилтийн урт болон дунд хугацааны хэтийн төлөвлөлт, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний зардалтай холбоотой асуудлын талаар Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны дэргэдэх эрүүл мэндийн даатгалын бодлогын зөвлөл шийдвэрлэдэг.

Эмийн нөхөн олговор

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны эмийн менежментийн хэлтэс нь эмийн нөхөн олговрын асуудлыг хариуцан ажилладаг байна. Нөхөн олговор олгодог эмийн үнийн зардлын дээд дүнг Ерөнхийлөгчийн зарлигаар 5 жил тутам нэг удаа бууруулдаг. Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын сайд эмийн нөхөн олговрыг 40/100-аас хэтрүүлэхгүй хэмжээгээр хэсэгчлэн үнийг буулгах эрхтэй байна.

Эм болон эмийн бүтээгдэхүүний үнэ, нөхөн олговрын талаар

- Эрүүл мэндийн даатгалын тойм, үнэлгээний үйлчилгээний газар;
- Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын газар;
- Эрүүл мэнд, нийгэм хамгааллын яамны шийдвэрийн дагуу эмийн нөхөн олговрыг олгодог байна.

Үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч нь үнийн болон нөхөн төлбөр олгохыг хүссэн тохиолдолд Эрүүл мэндийн даатгалын тойм, үнэлгээний үйлчилгээний газар нь бүтээгдэхүүний нөхөн төлбөрийн түвшинг тодорхойлж, хамгийн их нөхөн олговрын хэмжээг Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын газар санал болгож, нөхөн төлбөрийн хамрах хүрээг шийдвэрлэдэг. Эм болон эмийн бүтээгдэхүүний бодит гүйлгээний үнийг жил бүр харьцуулж дундаж үнийг гаргадаг. Харин шинэ эм болон эмийн бүтээгдэхүүний үнэ, нөхөн олговрыг фармако-эдийн засгийн үнэлгээний дагуу тодорхойлдог.

Шинэ эмийн нөхөн олговрыг олгох үед:

- Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын газраас тухайн эмийн ач холбогдол, зардлын үр ашгийг үнэлэх аргаар нөхөн олговор олгох боломжтой эсэхийг тодорхойлно;
- Бусад улс, улс хооронд болон орон нутгийн эмийн үнийг Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын төсөвт үзүүлэх нөлөө зэргийг судлан эмийн нөхөн олговрын хэмжээг тодорхойлно.

2.2.БҮГД НАЙРАМДАХ ФИНЛАНД УЛС

Финланд Улсын эрүүл мэндийн зардлын санг нь ажил олгогч, ажилтны шимтгэл болон засгийн газраас санхүүжүүлдэг. Нийгмийн даатгалын байгууллага болох Кела²⁶³ нь гэр бүлийн тэтгэмж, эрүүл мэндийн даатгал, ажилгүйдлийн тэтгэмж, нийгмийн суурь тусламж, орон сууцны тэтгэмж, оюутнуудад зориулсан тэтгэмж, тахир дутуу хүмүүсийн тэтгэмж зэрэг тэтгэмжийн асуудал хариуцсан бие даасан байгууллага бөгөөд ажлаа парламентад тайлагнадаг байна. Келагийн

²⁶³ Kela <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-laakeyritykset-laaake-sai-korvattavuuden>

удирдлага, үйл ажиллагааг УИХ-аас томилогдсон 12 итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчдийн сонгосон 8 аудитор удирддаг. Нийгмийн даатгалын байгууллага нь амбулаторийн эм бэлдмэлийг санхүүжүүлдэг бол хотын захиргаа нь эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн эмийг санхүүжүүлдэг байна. Гэхдээ амбулаторийн эмчилгээнээс эмнэлэгт шилжих, эсхүл эмнэлгээс амбулатори руу шилжих зэргээс хамааран хотын захиргаа болон нийгмийн даатгалын байгууллагын хооронд эмийн зардал шилжих боломжтой байдаг. Тус улсад эмийн жорыг цахимаар өгдөг буюу эмч нар цаасан дээр эмийн жор бичиж өгдөггүй байна.

Хууль эрх зүйн орчин

1.Эмийн тухай хууль (Medicines Act)²⁶⁴ Тус хуулийн зорилго нь эмийн аюулгүй байдал, эмийн зохистой хэрэглээ, эм хадгалах, эм сурталчлах, эм бэлдмэлийг чанартай стандартын дагуу үйлдвэрлэх, хүртээмжтэй байдлыг хангах явдал юм. Нөхөн олговор олгох эмийг тус хуулиар зааж өгсөн байдаг.

2.Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль (Health Insurance Act)²⁶⁵-ийн 5 дугаар бүлэгт “Эмийн нөхөн олговор” гэсэн бүлгээр хөнгөлөлттэй эмийн харилцааг зохицуулж байна. Эрүүл мэндийн даатгал төлсөн даатгуулагч нь эм, эмийн нэмэлт бүтээгдэхүүн, зарим төрлийн тосон түрхлэгт нөхөн олговор авна. Анхан, үндсэн, тусгай гэсэн 3 ангиллын дагуу эмийн нөхөн олговор олгох асуудлыг Нийгэм хамгаалал, Эрүүл мэндийн яамнаас томилсон Эмийн үнийн зөвлөл²⁶⁶ шийдвэрлэдэг байна.

Эмийн үнийн зөвлөлийн чиг үүрэг:

- Нөхөн олговор олгох эмийг жагсаалтыг батлах;
- Нөхөн олговрын үнийн дүнг тогтоох, баталгаажуулах;
- Нөхөн олговор олгох эмийн хугацааг баталгаажуулах, цуцлах;
- Шинээр нэмэгдсэн эм болон эмийн түүхий эдийг бүртгэх, үнийн хязгаар болон хөнгөлөлт үзүүлэх хэмжээг тодорхойлох;
- Орлуулах эмийг сонгох, ижил төстэй эмийн жагсаалтыг батлах;
- Эм ханган нийлүүлэх бөөний үнийг тогтоох;
- Эмийн сав баглаа, боодлын стандартыг батлах;
- Тусгай зөвшөөрлөөр нийлүүлсэн эмийн нөхөн олговрын хувь хэмжээг тогтоох;
- Эм экспортлох зөвшөөрөл олгох;
- Эмийн импортод хяналт тавих, жишиг үнэ тогтоох зэрэг ажлыг зохион байгуулж хариуцан ажилладаг.

Эмийн зардлын нөхөн олговор

19 нас хүрсэн иргэн Нийгмийн даатгалын байгууллагаас Кела карт авснаар тус байгууллагын нөхөн олговор, халамж авах эрх нээгддэг байна.

Анхан шатны эмийн нөхөн олговор²⁶⁷ - Тус ангилалд астма, цусны даралт зэрэг 10-аад төрлийн өвчний эм хамаарна. Иргэд эхлээд эмийн нөхөн олговор олгох жагсаалтад багтсан эмнээс 50 евро хүртэлх эмийг өөрөө худалдан авснаар илүү гарсан дүнгээс эмийн нөхөн олговор авах эрхтэй болдог байна. Жишээ нь, 80 еврогийн эм худалдан авсан тохиолдолд 50 евро анхан шатны эм худалдан авах шаардлагыг хангаж, үлдсэн 30 еврогоос төлбөр авах боломжтой болно. 2022 оны байдлаар тухайн жилийн иргэний халааснаас гарах зардлын дээд хязгаарыг 592.16 евро гэж тогтоосон байна. Хэрэв энэ хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд энэ жилийнхээ үлдсэн хугацаанд нөхөн олговор авах эм тус бүрд 2.50 еврогийн нөхөн төлбөр төлнө. Нийгмийн даатгалын байгууллагад эмийн нөхөн олговор авах эрхтэй иргэний мэдээлэл бүртгэгдсэн байх бөгөөд эмийн сангууд цахимаар шалгасны үндсэн дээр эмийн нөхөн олговор олгоно. Эмийн нөхөн олговрыг олгохдоо жишиг эмийн үнийн жагсаалтаар баталсан үнийн

²⁶⁴ Medicines Act https://www.fimea.fi/documents/160140/765540/18580_Laakelaki_englanniksi_paivitetty_5_2011.pdf

²⁶⁵ Health Insurance Act https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2004/en20041224_20110911.pdf

²⁶⁶ Pharmaceuticals Pricing board <https://www.hila.fi/en/operations-and-organisation/#PharmaceuticalsPricingBoard>

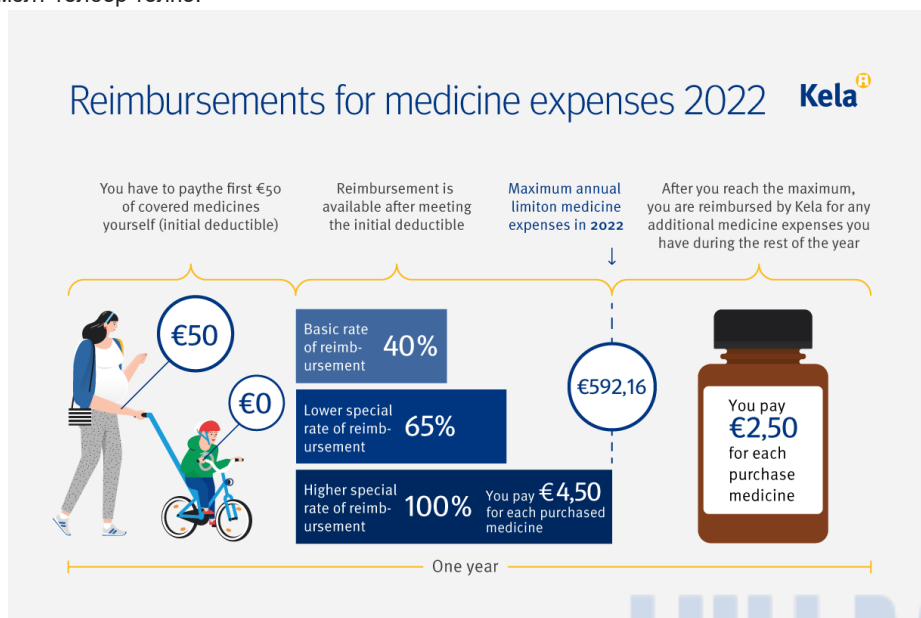
²⁶⁷ Анхан шатны эмийн нөхөн олговор <https://www.kela.fi/laakkeet#alkuomavastuu>

дүнгийн дагуу олгоно. Эхний эмийн худалдан авалтыг хийсний дараа дараагийн эмийн багцаас нөхөн олговрыг:

- Өмнөх багц дуусахаас 1 долоо хоногийн өмнө, 1 сарын хугацаатай эмчилгээний төлбөр төлсөн үед;
- Өмнөх багц дуусахаас 2 долоо хоногийн өмнө, 2 сарын хугацаатай эмчилгээний төлбөр төлсөн үед;
- Өмнөх багц дуусахаас 3 долоо хоногийн өмнө, 3 сарын хугацаатай эмчилгээний төлбөр төлсөн үед авна.

Үндсэн эмийн нөхөн олговор - Анхан шатны эмийн нөхөн олговор авсан иргэд дараагийн шатны үндсэн эмийн нөхөн олговор болох эмийн 40%-ийн нөхөн олговор авна.

Тусгай эмийн нөхөн олговор²⁶⁸ - Тус ангилалд зүрхний архаг дутагдал, холбогч эдийн өвчин, титэм судасны өвчин зэрэг 12 өвчний заалтад уух эмийг 65%, чихрийн шижин, хорт хавдар зэрэг амь насанд аюултай 34 өвчний заалтаар урт хугацааны турш уух, хүнд хэлбэрийн өвчтөнд зориулсан тусгай жорын эмэнд 100% нөхөн олговор олгож, 4.50 еврогийн тусгай нэмэлт төлбөр төлнө.

Эх сурвалж: <https://www.kela.fi/medicine-expenses>

Эмнэлзүйн хоол тэжээлийн бүтээгдэхүүний нөхөн олговор - Эрүүл мэндийн даатгалын хуулийн дагуу дээрх 3 ангиллын эмийн нөхөн олговроос гадна эмнэлзүйн хоол тэжээлийн бүтээгдэхүүний нөхөн олговрыг үнээний сүүний харшилтай бага насны хүүхэд, төрөлхийн бодисын солилцооны эмгэгтэй, шим тэжээл боловсруулах эмгэгтэй, хоол тэжээлийн дутагдалтай зэрэг өвчтөнд 65%-ийн эмнэлзүйн бүтээгдэхүүний нөхөн олговор олгодог.

2.3. БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛС (БНХАУ)

Хятад Улсын эмийн зах зээл нь дэлхийд АНУ-н дараагаар буюу II-т эрэмбэлэгдэж байна. Хятад Улс нь эрүүл мэндийн зардлынхаа 40 хувийг эм бэлдмэлд зарцуулдаг байна. Эмийн салбарт дотоодын 5000 гаруй үйлдвэр үйл ажиллагаа явуулж байна.

²⁶⁸ Тусгай эмийн нөхөн олговор <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130025>

Хууль эрх зүйн орчин

БНХАУ-д эм болон хөнгөлөлттэй эм, түүнтэй холбоотой эрх зүйн харилцааг “БНХАУ-ын Эмийн хяналтын тухай хууль”-аар зохицуулж байна.

Тус хуулийг 2019 оны 08-р сарын 26-ны өдөр БНХАУ-н Ардын Их Хурлын Байнгын хорооны 12-р хурлаар 2 дахь удаагаа шинэчлэн найруулж баталсан байна. Уг шинэчлэн баталсан хуулийг 2019 оны 12-р сарын 01-нээс эхлэн дагаж мөрдсөн. БНХАУ-н Эмийн хяналтын тухай хууль нь 12 бүлэг, 155 зүйлтэй байна. Хуулийг ерөнхий бүлгээр нь авч үзвэл дараах 12 бүлэгт хувааж байна.

1. Ерөнхий заалтууд
2. Судалгаа, хөгжил, бүртгэл
3. Маркетингийн зөвшөөрөл эзэмшигч
4. Үйлдвэрлэл
5. Түгээлт
6. Эмнэлгийн байгууллага дахь эмийн сангийн удирдлага
7. Маркетингийн дараах менежмент
8. Үнэ ба сурталчилгаа
9. Нөөц ба хангамж
10. Дүрэм
11. Хуулийн хариуцлага
12. Нэмэлт заалтууд

Эмийн хяналтын тухай шинэ хуульд хүүхдийн эм, хомстолтой байгаа эм, хүнд халдварт өвчний эм, ховор өвчний эм зэргийг нэн тэргүүнд хянах, зохицуулах тухай эрх зүйн орчныг бүрдүүлэн байна. Мөн эмийн үйлдвэрүүдэд хүлээлгэх хариуцлага, эм үйлдвэрлэлийн салбар дахь авлигыг зогсоох тухай хуулийн хориг арга хэмжээг зааж, эмийн үйлдвэрүүдийн үүрэг хариуцлагыг онцолсон байна.

Эмийн нөхөн олговор

Хятад Улсад “Үндэсний нөхөн олговор олгох эмийн жагсаалт”²⁶⁹ гэх нэртэй хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт байна. Энэ нь Хятад Улсын нийт хүн амын 98 хувийг хамарсан төрөөс олгож буй эмийн нөхөн олговор юм. Тус хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт нь 2017 оноос хойш жил бүр шинэчлэгдэж 2017 онд 2.588 эм багтаж байсан бол 2022 онд хөнгөлөгдөх эмийн жагсаалт нь 2.860 болж нэмэгдсэн байна. 2017 оноос өмнө хөнгөлөлттэй, жороор олгодог эмнүүд нь ихэвчлэн дотоодын үйлдвэрийн эм байсан бол 2017 оноос эхлэн тус эмийн жагсаалтыг жил бүр шинэчилж байхаар болсон.

Хятадын хөнгөлөлттэй эмийн 2021 оны жагсаалт шинэчлэгдэж, 2022 онд 74 эм шинээр нэмэгдэж, эрэлт багатай 11 эм хасагдсан ба нийт 2.860 нэр төрлийн эм тус жагсаалтад байна. Үүнээс 1.486 нь барууны буюу импортын эм, 1.374 нь Хятадын дотоодод үйлдвэрлэсэн эм байна. Уг жагсаалтын нийт эмийг авч үзвэл худалдаалагдах зах зээлийн үнээс дунджаар 62% хөнгөлсөн байна. Энэ нь 2017 оноос хойш хамгийн өндөр үзүүлэлт юм.²⁷⁰

Хөнгөлөлттэй эмийн үнийн хөнгөлөлтийн дундаж хувь нь 2020 онд 51% байсан бол 2021 онд 62% болж өссөн байна. Доорх зурагт 2017-2021 оны хөнгөлөлтийн хувийг дундажлан харуулав.

²⁶⁹ <https://www.pharmexec.com/view/china-2021-national-reimbursement-drug-list-outlook>

²⁷⁰ <https://globalpricing.com/articles/china-issues-2021-national-reimbursement-drugs-list/>

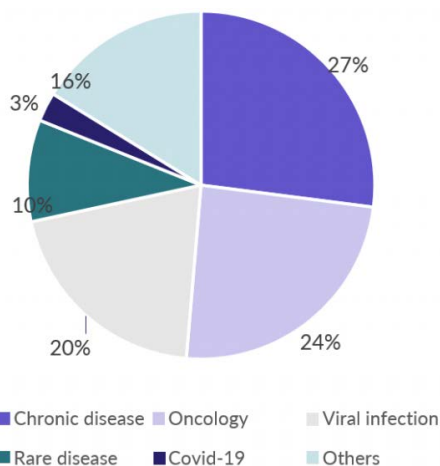
График 2.Эмийн хөнгөлөлтийн дундаж хувь

Source: ¹NRDL 2021; ²NRDL 2020; ³NRDL, 2019; ⁴NRDL 2018; ⁵NRDL 2017

Хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтад орсон 74 эм нь эмчилгээний 21 чиглэлийг хамарсан бөгөөд үүнд цусны даралт ихсэх зэрэг архаг өвчний эм, чихрийн шижин, сэтгэцийн эм, вирусын халдварын эсрэг эм, ховор өвчний эм зэрэг орсон байна.

График 3. Хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтад орсон эмийн төрөл

Source: ¹NRDL 2021

Хятадын эмийн зах зээлд 3 үндсэн чиглэл байна.

1. Хувийн эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээ
2. Хөнгөлөлтөөс гадуур бусад эм
3. Хөнгөлөлттэй эм

Хятад Улсад эмийн зах зээлийн 60%-ийг хөнгөлөлттэй эм, 40%-ийг хөнгөлөлтөөс гадуур бусад эм бүрдүүлж байна.

Хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтад орсноор тухайн эм нь бүтэн, эсвэл хэсэгчлэн хөнгөлөгдөж, улсын эмнэлгүүдэд жороор олгогддог болох юм. Гэвч хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтад орох нь шууд улсын эмнэлгийн эмийн жагсаалтад орох гэсэн үг биш юм. Учир нь эмнэлгүүд дотооддоо хийдэг сонгон шалгуураар эмнэлгийн эмийн жагсаалтад шинэ эмийг нэмж оруулдаг. Тус шалгуур нь эмнэлэг бүр харилцан адилгүй байх бөгөөд зарим нь жил бүр байхад зарим нь хэдэн жилд ганц удаа хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтаа шинэчилдэг байна. 800-аас дээш ортой улсын эмнэлгүүдэд 1500-аас илүүгүй хөнгөлөлттэй эмийг эмийн жагсаалтад оруулахыг

зөвшөөрдөг байна. Энэ нь “Үндэсний хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт”-д орсон нийт 2.860 нэр бүхий эм байхад улсын эмнэлэгт 1500-г зөвшөөрч байгаа нь салбарын мэргэжилтнүүдийн шүүмжлэлийг дагуулж байна.

Эмнэлэг нь хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтаа шинэчилж шинэ эм бүртгэхийн тулд одоо жагсаалтад байгаа зарим эмийг хасах шаардлагатай болж байгаа юм. Энэ нь жижиг, шинэ эмийн үйлдвэрүүдэд хүндхэн шалгуур болдог байна.

Асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд Хятадын эрх баригчид “Үндэсний хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт”-д багтсан эмийг хувь эмийн сангуудад зарахыг зөвшөөрсөн боловч эмийг авахын тулд эмийн жороор өгөх шаардлагатай бөгөөд эмнэлгүүд жагсаалтаас гадуур жор өгөхөөс татгалздаг байна.

Эмийн үйлдвэрлэгчид нь эмийг “Үндэсний хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалт”-д оруулах тухай хүсэлт гаргах эрхтэй. Жил бүр сонгон шалгаруулалт явуулж 6-р сараас 12-р сард дараа жилийн хөнгөлөлттэй эмийн жагсаалтыг шинэчлэн гаргадаг байна. Дараах зурагт хөнгөлөлттэй эмийн сонгон шалгаруулалтын үйл явцыг ерөнхийд нь харуулсан байна.

2.4. АМЕРИКИЙН НЭГДСЭН УЛС (АНУ)

АНУ нь бүх нийтийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тогтолцоо байдаггүй. Харин эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдахын тулд даатгалын компанид тогтмол төлбөрийг төлж эмчилгээний төлбөрийн зарим хэсэг, эсвэл бүгдийг төлүүлнэ. Эрүүл мэндийн даатгалыг зохицуулах хуулийн дагуу эрүүл мэндийн хөтөлбөрүүдээр хөнгөлөлттэй эмийг хүртээмжтэй түгээх бодлогыг барьдаг.

Хууль эрх зүйн орчин

2010 онд "Обамаскаре" буюу Хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай хууль²⁷¹ (Affordable Care Act-ACA) хэмээн нэрлэгддэг Өвчтөнийг хамгаалах, хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээний тухай хууль (албан ёсоор) АНУ-ын 111 дүгээр Конгрессоор батлагдаж, 03 дугаар сарын 23-ны өдөр Ерөнхийлөгч Барак Обама гарын үсэг зурсан бөгөөд 2010 оны 03 дугаар сарын 30-ны өдөр Эрүүл мэнд, боловсролын зохицуулалтын тухай хууль (Health Care and Education Reconciliation Act of 2010)-аар нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тус хуулиар Medicare эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөрийг өргөжүүлэх бүх зардлыг Холбооны Засгийн газар төлөхөөр оруулсан бөгөөд (Medicaid-ийн орлого багатай хүмүүсийн эрүүл мэндийн зардлыг хариуцдаг хөтөлбөрийн дагуу) нэмэлтээр зарим мужуудад санхүүжилт илүү өгөхөөр тусгасан. Хөнгөлөлттэй эмийг эмийн жорын дагуу олгох даатгалын дараах хөтөлбөрүүд байна.

Medicare²⁷² хөтөлбөр нь АНУ-ын Холбооны Засгийн газрын эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр бөгөөд 65 наснаас дээш насныхан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон бусад хүнд өвчтэй хүмүүс хамрагддаг. Өвчтөнүүд эмнэлгийн болон бусад зардлын суутгалаар зардлынхаа тодорхой хэсгийг төлдөг.

²⁷¹ Affordable Care Act <https://www.hhs.gov/healthcare/about-the-aca/index.html>

²⁷² Medicare <https://www.medicare.gov/what-medicare-covers>

Тус хөтөлбөр нь А,В,С,D гэсэн дөрвөн хэсэгт хуваагддаг.

- А хэсэг нь эмнэлэг, сувилахуйн тусламж;
- В хэсэг нь амбулаторийн үйлчилгээ;
- С хэсэг нь өвчтөнд А болон В хэсэгтэй ижил үйлчилгээ үзүүлдэг боловч нэмэлт ашиг тустай төлөвлөгөөг сонгох боломжийг олгодог хувилбар;
- D хэсэг нь жороор олгодог эмийн зохицуулалт болно.

2003 онд Конгресс эмийн жороор олгодог эм, эмийн сайжруулалт, шинэчлэлийн тухай хууль (Medicare Prescription Drug, Improvement, and Modernization Act)-д²⁷³ Medicare Part D²⁷⁴ хэсгийг нэмж оруулсан.

Энэхүү тэтгэмжийг авахын тулд Medicare-тэй хүн бие даасан жороор олгодог эмийн төлөвлөгөө (PDP), эсвэл олон нийтийн С хэсгийн эрүүл мэндийн төлөвлөгөөнд хамрагдах ёстой. Эдгээр төлөвлөгөөг Medicare хөтөлбөр баталж, зохицуулдаг боловч үнэндээ буяны байгууллага, эрүүл мэндийн нэгдсэн систем, холбоо, эрүүл мэндийн даатгалын компаниуд зэрэг янз бүрийн ивээн тэтгэгчид боловсруулж удирддаг. Medicare (А ба В хэсэг) -ээс ялгаатай нь D хэсгийн хамрах хүрээ стандартчлагдаагүй байна. Төлөвлөгөө нь аль эмийг хамрахаа сонгоно (гэхдээ дор хаяж хоёр эмийг 148 өөр ангилалд багтаасан байх ёстой бөгөөд дараах хамгаалагдсан бүлгийн эмүүдийг хамрах ёстой. Жишээ нь: хорт хавдрын эсрэг, сэтгэцийн эмгэгийн эсрэг, таталтын эсрэг, дархлаа дарангуйлагч, ХДХВ, ДОХ-ын эсрэг эм г.м).

Medicare²⁷⁵ бол тусламжийн хөтөлбөр бөгөөд бүх насны орлого багатай хүмүүст үйлчилдэг. Өвчтөнүүд ихэвчлэн эмчилгээний зардлын зарим хэсгийг төлдөггүй. Medicaid бол холбооны муж улсын хөтөлбөр юм. Энэ нь муж бүрд өөр өөр байдаг. Үүнийг Холбооны хүрээнд муж, орон нутгийн засаг захиргаа удирддаг.

Medicaid хөтөлбөр нь эмийн хөнгөлөлтийн хөтөлбөр (MDRP) юм. Medicare болон Medicaid үйлчилгээний төвүүд (CMS), муж улсын Medicaid агентлагууд болон эм үйлдвэрлэгчдийг багтаасан хөтөлбөр бөгөөд Medicaid-ийн өвчтөнүүдэд олгодог амбулаторийн жороор олгодог ихэнх эмийн Холбооны болон муж улсын зардлыг нөхөхөд тусалдаг. Энэ хөтөлбөрт одоогоор 780 орчим эм үйлдвэрлэгч оролцож байна. Бүх тавин муж болон Колумбийн дүүрэг нь Нийгмийн хуулийн тухай хууль²⁷⁶ (Compilation Of The Social Security Laws)-ийн 1927 дугаар зүйлд зөвшөөрөгдсөн MDRP-ийн дагуу жороор олгодог эм хамаарагдана.

Хөтөлбөр нь эм үйлдвэрлэгчээс Эрүүл мэнд, халамж үйлчилгээний газрын (HHS) нарийн бичгийн даргатай Эмийн хөнгөлөлтийн үндэсний гэрээ (NDRA) байгуулж, үйлдвэрлэгчийн ихэнх эмийг улсын Medicaid-д хамруулахыг шаарддаг. Үйлдвэрлэгч амбулаторийн шинэ эмийг (COD) зах зээлд гаргахдаа эмийн талаарх бүтээгдэхүүн, үнийн мэдээллийг Medicaid Drug Programs (MDP) системээр дамжуулан CMS-д өгөх ёстой. Эм үйлдвэрлэгчид улсын төлөвлөгөөний дагуу төлбөрийг хийсэн эмэнд хөнгөлөлт үзүүлэх үүрэгтэй. Эдгээр хөнгөлөлтийг эм үйлдвэрлэгчид улирал бүр муж улсуудад төлдөг бөгөөд Medicaid хөтөлбөрийн дагуу жороор олгодог эмийн нийт зардлыг нөхөх зорилгоор муж улсууд болон Холбооны Засгийн газар хооронд хуваарилдаг.

NDRA-д гарын үсэг зурахаас гадна эм үйлдвэрлэгчид эмээ Medicaid-д хамруулахын тулд Холбооны дараах хоёр хөтөлбөртэй гэрээ байгуулах шаардлагатай.

1. Эрүүл мэндийн нөөц, үйлчилгээний газраас удирддаг Эмийн үнийн 340В (340В drug Pricing Program) хөтөлбөрийн үнийн гэрээ;

²⁷³ Medicare Prescription Drug, Improvement, and Modernization Act https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_Prescription_Drug_Improvement_and_Modernization_Act <https://www.congress.gov/bills/108th-congress/house-bill/1>

²⁷⁴ Medicare Part D https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_Part_D

²⁷⁵ Medicaid <https://www.medicaid.gov/medicaid/prescription-drugs/medicaid-drug-rebate-program/index.html>

²⁷⁶ Compilation Of The Social Security Laws https://www.ssa.gov/OP_Home/ssact/title19/1927.htm

2. Холбооны хангамжийн хуваарийн ахмад дайчдын асуудал эрхэлсэн нарийн бичгийн даргатай хийсэн гэрээнүүд болно.

340B²⁷⁷ (340B drug Pricing Program)- Конгресс 1992 онд 340B (340B drug Pricing Program) Эмийн үнийн хөтөлбөрийг бий болгож, аюулгүй байдлын сүлжээтэй эмнэлгүүдийг эмийн үнэ өсөхөөс хамгаалахын тулд амбулаторийн эмийг үйлдвэрлэгчдээс хөнгөлөлттэй үнээр худалдан авах боломжийг олгосон.

Харьяалах байгууллага

АНУ-ын Холбооны Засгийн газрын агентлаг болох Medicare & Medicaid Services²⁷⁸ (CMS) төвөөс эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөрүүдийг удирддаг. Тус төв нь Эрүүл мэнд, халамж үйлчилгээний яам (HHS)-ны харьяа холбооны агентлаг бөгөөд Medicare хөтөлбөр, мөн хүүхдийн эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр болон бусад нэмэлт тусламжийн хөтөлбөрийг багтаасан Medicaid-ийг удирдах байдлаар мужуудтай хамтран ажилладаг.

2.5.ХОЛБООНЫ БҮГД НАЙРАМДАХ ГЕРМАН УЛС (ХБНГУ)

Германы эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь албан журмын эрүүл мэндийн даатгал (*Gesetzliche Krankenversicherung*) (SHI) болон сайн дурын эрүүл мэндийн даатгал (*Private Krankenversicherung*) (PHI) гэсэн хоёр системээр тодорхойлогддог. ЭМД нь нийтэд хүртээмжтэй байдаг ч сайн дурын эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах хүмүүс байдаг. ХБНГУ-ын хуулийн дагуу хууль ёсны оршин суугч хүн бүр эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах ёстой. Тэдний дийлэнх нь албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөрт хамрагддаг.

Германы албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын сан нь (*Allgemeine Ortskrankenkassen* (АОК))²⁷⁹ 24 сая гишүүнтэй 11 жижиг сангаас бүрддэг. Barmer GEK, Techniker Krankenkasse нар тус бүрдээ 7.5 сая гишүүнийг даатгуулдаг. 2008 оноос бүх албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын сангуудыг үндэсний тэргүүн байгууллага болох Германы эрүүл мэндийн даатгалын сангуудын холбоо²⁸⁰ (*GKV-Spitzenverband*) нэгтгэдэг. Албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын санд даатгуулагчид шимтгэл төлдөг байна.

Харин хүн амын 11 орчим хувь нь ашигладаг сайн дурын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо нь арай өөрөөр ажилладаг (*Private Krankenversicherung*). Даатгуулагч болон хувийн эрүүл мэндийн даатгалын компани хооронд байгуулсан гэрээ нь эмчилгээний зардлыг (эмийг оролцуулан) нөхөн төлүүлэх үндэслэл болно. Сайн дурын эрүүл мэндийн даатгалын ихэнх гэрээнд компанийн даатгалын ерөнхий нөхцөл, тодорхой зардал болон нөхөн олговор олгох бусад зүйлсийн тарифыг тусгасан байдаг.

Хууль эрх зүйн орчин

Германд эмийн бүтээгдэхүүнтэй холбоотой Эмийн бүтээгдэхүүний тухай хууль²⁸¹ (*Arzneimittelgesetz-AMG*) нь Бундестагаас 2005 оны 12-р сарын 12-ны өдөр хүн, амьтныг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эмээр хангах зорилгоор эмийн худалдаа, ялангуяа эмийн чанар, үр ашиг, аюулгүй байдлыг баталгаажуулах зорилготой батлагдсан.

2011 онд шинэчлэгдсэн Эмийн зах зээлийг шинэчлэх тухай хууль²⁸² "AMNOG" (*Arzneimittelmarkt-Neuordnungsgesetz*) нь Германы Бундестагаас 2010 оны 11-р сарын 11-нд баталж, үндсэн хэсгүүд нь 2011 оны 01-р сарын 01-нээс хэрэгжиж эхэлсэн.

²⁷⁷ 340B drug Pricing Program <https://www.aamc.org/news-insights/340b#:~:text=Congress%20created%20the%20340B%20Drug,at%20a%20discount%20from%20manufacturers.>

²⁷⁸ Medicare & Medicaid Services <https://www.cms.gov/>

²⁷⁹ Allgemeine Ortskrankenkassen <https://www.aok.de/pk/>

²⁸⁰ GKV Spitzenverband <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/themen/gesundheitswesen/selbstverwaltung/spitzenverband-bund-der-krankenkassen-gkv-spitzenverband.html>

²⁸¹ *Arzneimittelgesetz* (AMG) https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_amg/

²⁸² *Arzneimittelmarkt-Neuordnungsgesetz* <https://dip.bundestag.de/vorgang/.../28830>

Тус хууль нь шинэ, патентаар хамгаалагдсан жороор олгох эмийн бөөний борлуулалтын үнийг, тогтоосон үнэ бүхий эмийн бүлэгт хамааруулснаас бусад тохиолдолд эм үйлдвэрлэгч тогтоохоор заасан. 2011 оноос хойш энэ нь зах зээлд зөвшөөрөл авснаас хойших эхний жилд хамаарна.

Мөн Нийгмийн тухай хуулийн тавдугаар дэвтэрт Эрүүл мэндийн даатгал²⁸³, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тухайлбал, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тэтгэмж, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, даатгалын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг гаргаж, хуулийг зөрчсөн тохиолдолд торгууль ногдуулдаг. Даатгуулагчид эрүүл мэндээ хэсэгчлэн хариуцаж урьдчилан сэргийлэх эмчилгээнд идэвхтэй оролцон "эрүүл мэнддээ ухамсартай" амьдрах ёстой гэж заасан. Даатгалын компаниуд мэдээлэл өгөх, урьдчилан сэргийлэх эмийн хүртээмжтэй байх ёстой. Ямар хүмүүс даатгалд хамрагдах ёстойг тодорхойлсон. 44-ээс 51-р зүйлд өвчлөлийн тэтгэмж, түүний дотор хүүхэд өвдсөний улмаас ажил таслах шаардлагатай тохиолдолд мөнгөн тэтгэмж олгодог.

Харьяалах байгууллага

Эрүүл мэндийн даатгалаар олгогдох хөнгөлөлттэй эмийн зохицуулалтыг Германы эрүүл мэндийн яаманд харьяалагддаг бие даасан байгууллага болох Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хүрээлэн²⁸⁴ (Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte (BfArM)) нь хийдэг. Тус хүрээлэн нь Эмийн хуулийн үндсэн дээр эм бэлдмэлийн чанар, аюулгүй байдал, үр нөлөөг шалгаж, эмийн тусгай зөвшөөрөл олгох, эмийг бүртгэх, эмийн хяналт үнэлгээ, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үндсэн үүрэгтэй ажлыг гүйцэтгэдэг.

ГУРАВ. МОНГОЛ УЛСАД ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ХУДАЛДААЛЖ БУЙ ЭМИЙН СТАТИСТИК МЭДЭЭЛЭЛ /2018-2022/²⁸⁵

Монгол Улсад эмийн хөнгөлөлтийг Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн тогтоолоор²⁸⁶ баталсан жагсаалтын дагуу эмийн нэр төрөл, хөнгөлөх хэмжээ, үнийн дээд хязгаарыг баримтлан эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хөнгөлөлттэй эм олгох эрх бүхий гэрээт эмийн сангуудаар дамжуулан олгож ирсэн.

3.1. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2018-2019 он

Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2016 оны 08 дугаар тогтоолоор 17 бүлгийн 145 нэршлийн 333 худалдааны нэршлийн эмэнд 2018 онд 25.9 тэрбум төгрөг, Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2018 оны 10 дугаар тогтоолын дагуу 2019 онд 176 худалдааны нэршлийн эмэнд 33.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг гэрээ бүхий эмийн сангуудад олгосон байна.

3.2. Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2020 он

Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2020 оны 13 дугаар тогтоолоор “Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт олгох зайлшгүй шаардлагатай эмийн нэр төрөл, үнийн дээд хязгаар, хөнгөлөх хэмжээ”-г шинэчлэн баталсан. Уг тогтоол хэрэгжсэнээр улсын хэмжээнд Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 2020 онд нийт 36.6 тэрбум төгрөгийн эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зайлшгүй шаардлагатай эмийг санхүүжүүлсэн байна.

Эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын 38 хувь нь халдварын эсрэг бэлдмэл, 36 хувь нь зүрх судасны эм, 10 хувь нь ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, 4 хувь нь даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс хамгаалах бэлдмэл, 3 хувь нь уналт,

²⁸³ Эрүүл мэндийн даатгал https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_isn=43202&p_lang=en

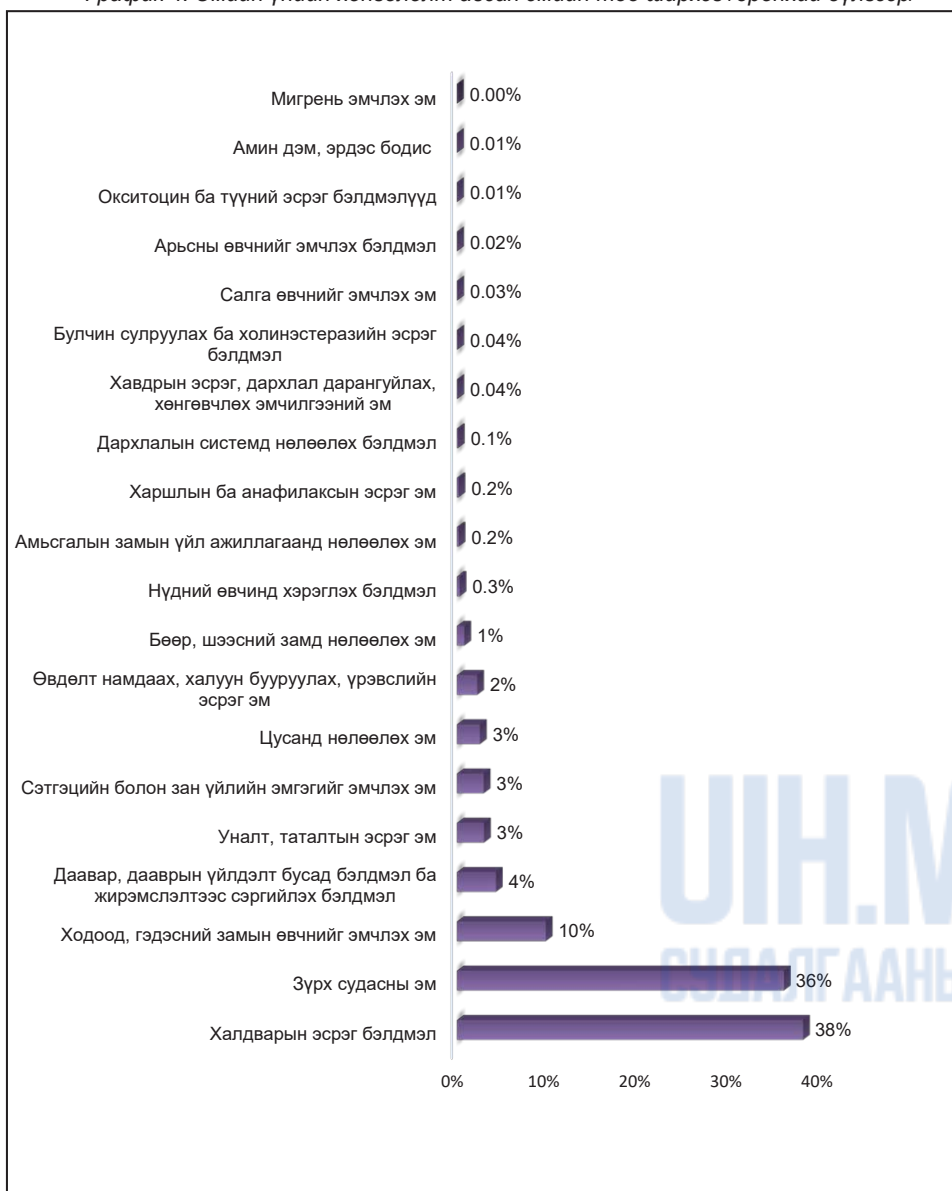
²⁸⁴ Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte (BfArM)) <https://reimbursement.institute/glossar/bfarm/>

²⁸⁵ Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газраас 2022.09.29-ний өдрийн ТТ-06/1093 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн мэдээлэл.

²⁸⁶ Эмийн жагсаалтыг шинэчлэн батлах тухай, ЭМД-ын ҮЗ-ийн тогтоол, 2022.07.04, дугаар 11 <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530818499541>

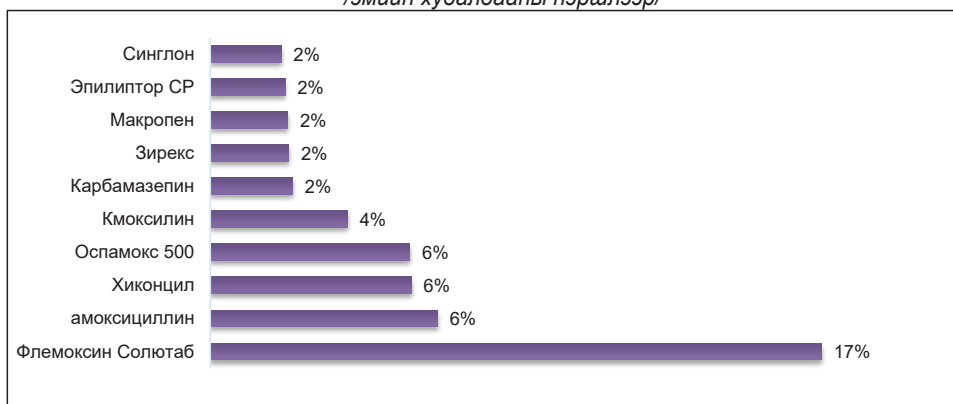
таталтын эсрэг эм, 3 хувь нь сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, 3 хувь нь цусанд нөлөөлөх эм, 2 хувь нь өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг эм, 1 хувь нь бөөр, шээсний замд нөлөөлөх эм, харин нүдний өвчинд хэрэглэх бэлдмэл, амьсгалын замын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эм, харшлын ба анафилаксын эсрэг эм, дархлалын системд нөлөөлөх бэлдмэл, хавдрын эсрэг, дархлал дарангуйлах, хөнгөвчлөх эмчилгээний эм, булчин сулруулах ба холинэстеразийн эсрэг бэлдмэл, салга өвчнийг эмчлэх эм, арьсны өвчнийг эмчлэх бэлдмэл, окситоцин ба түүний эсрэг бэлдмэлүүд, амин дэм, эрдэс бодис, мигрень эмчлэх эмийг 1 хувиас бага даатгуулагч авсан байна.

График 4. Эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан эмийн тоо ширхэг /ерөнхий бүлгээр/

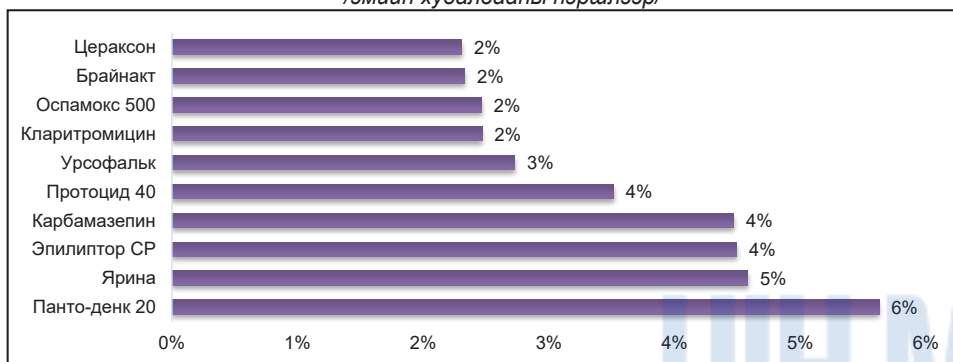
Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт олгох зайлшгүй шаардлагатай эмийг насны бүлгээр нь:

График 5.0-19 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо
/эмийн худалдааны нэршлээр/

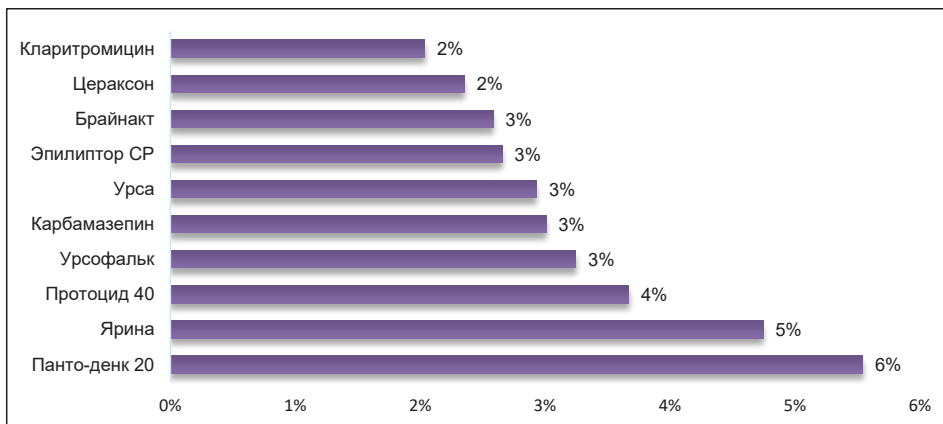
0-19 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 17 хувь нь флемоксин солютаб /антибиотик/, 6 хувь нь амоксициллин /антибиотик/, 6 хувь нь хиконцил /үрэвслийн эсрэг/, 6 хувь нь оспамокс 500 /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг/, 4 хувь нь кмоксилин /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах/, 2 хувь нь карбамазепин /таталтын эсрэг, сэтгэл санааны байдлыг тогтворжуулах/, 2 хувь нь зирекс /үрэвсэл намдаах/, 2 хувь нь макропен /бага тунтай антибиотик/, 2 хувь нь эпилиптор CP /халуун бууруулж, өвчин намдаах/, 2 хувь нь синглон /амьсгалын замын өвчинүүдэд хэрэглэх/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 6. 20-24 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо
/эмийн худалдааны нэршлээр/

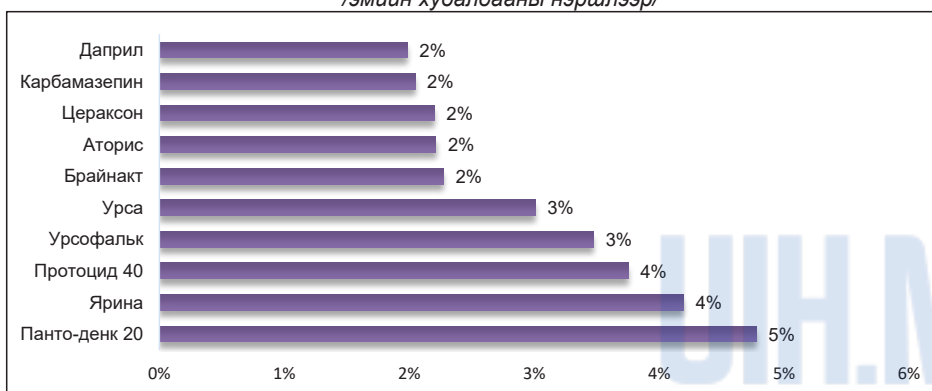
20-24 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 6 хувь нь панто-денк /ходоод хамгаалж, хүчил бууруулах/, 5 хувь нь ярина /жирэмслэлтээс хамгаалах эм/, 4 хувь нь эпилиптор CP /халуун бууруулж, өвчин намдаах/, 4 хувь нь карбамазепин /таталтын эсрэг, сэтгэл санааны байдлыг тогтворжуулах/, 4 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/, 3 хувь нь урсофальк /цөс хөөх бэлдмэл/, 2 хувь нь кларитромицин /антибиотик нян вирусийн эсрэг бэлдмэл/, 2 хувь нь оспамокс 500 /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг/, 2 хувь нь брайнакт /тархины үйл ажиллагаа сэргээх/, 2 хувь нь цераксон /тархи мэдрэлийн/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 7. 25-29 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

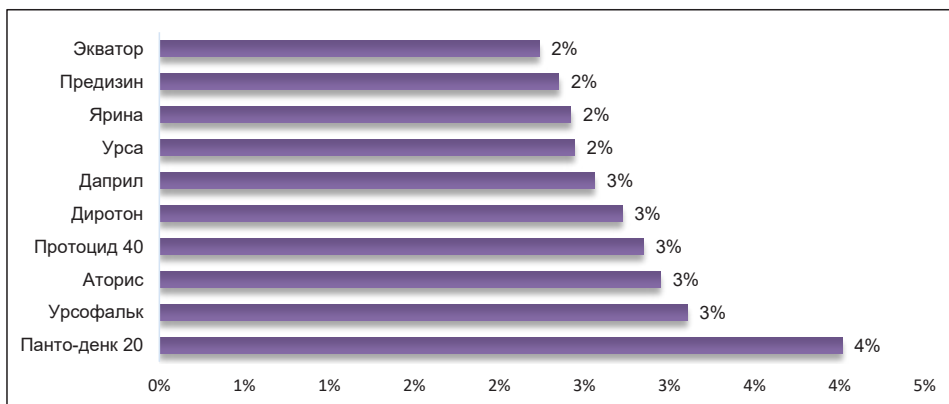
25-29 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 6 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 5 хувь нь ярина /жирэмслэлтээс хамгаалах/, 4 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/, 3 хувь нь урсофальк /цэс хөөх бэлдмэл/, 3 хувь нь карбамазепин /таталтын эсрэг, сэтгэл санааны байдлыг тогтворжуулах эм/, 3 хувь нь урса /цэс хөөж элэгний үйл ажиллагааг дэмжих/, 3 хувь нь эпилиптор СР /халуун бууруулж, өвчин намдаах/, 2 хувь нь брайнакт /тархины үйл ажиллагаа сэргээх/, 2 хувь нь цераксон /тархи мэдрэлийн/, 2 хувь нь кларитромицин /нянгийн эсрэг өргөн хүрээний үйлчилгээтэй/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 8. 30-34 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

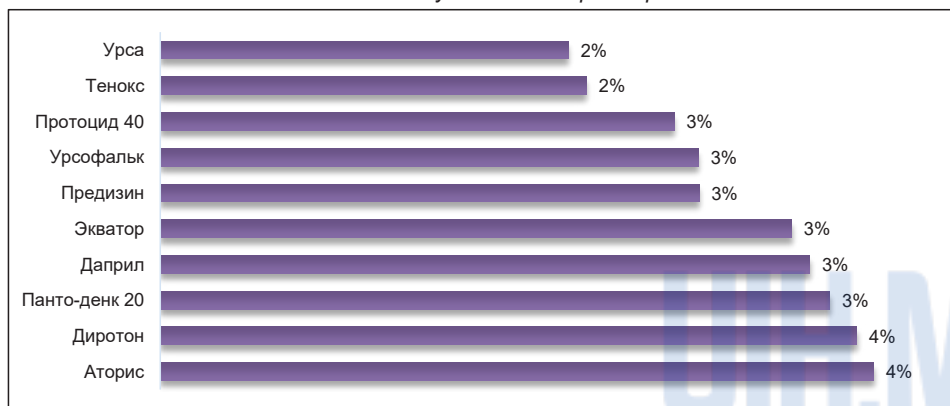
30-34 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 5 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 4 хувь нь ярина /жирэмслэлтээс хамгаалах/, 4 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/, 3 хувь нь урсофальк /цэс хөөх бэлдмэл/, 3 хувь нь урса /цэс хөөж элэгний үйл ажиллагааг дэмжих/, 2 хувь нь брайнакт /тархины үйл ажиллагаа сэргээх/, 2 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 2 хувь нь цераксон /тархи мэдрэл/, 2 хувь нь карбамазепин /таталтын эсрэг, сэтгэл санааны байдлыг тогтворжуулах/, 2 хувь нь даприл /зүрх судас цусны системд нөлөөлөх/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 9. 35-39 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

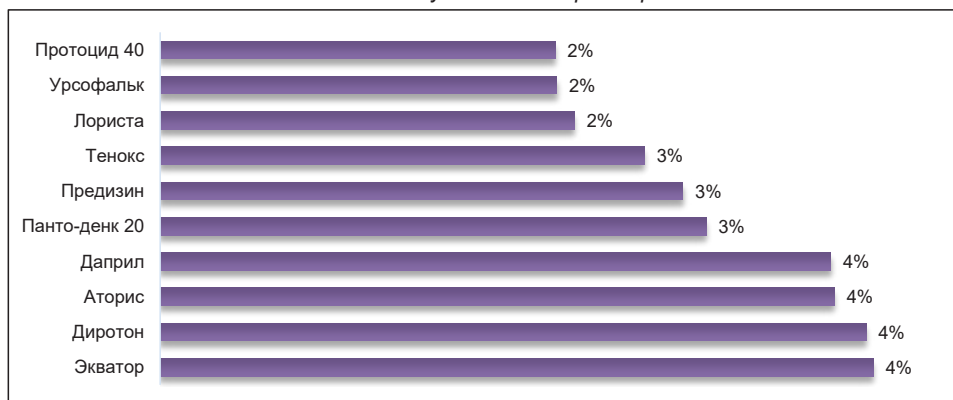
35-39 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 4 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь урсофальк /цэс хөөх бэлдмэл/, 3 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 3 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/, 3 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 3 хувь нь даприл /зүрх судас цусны системд нөлөөлөх, 2 хувь нь урса /цэс хөөх элэгний үйл ажиллагааг дэмжих/, 2 хувь нь ярина /жирэмслэлтээс хамгаалах эм/, 2 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 2 хувь нь экватор /даралт бууруулах/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 10. 40-44 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

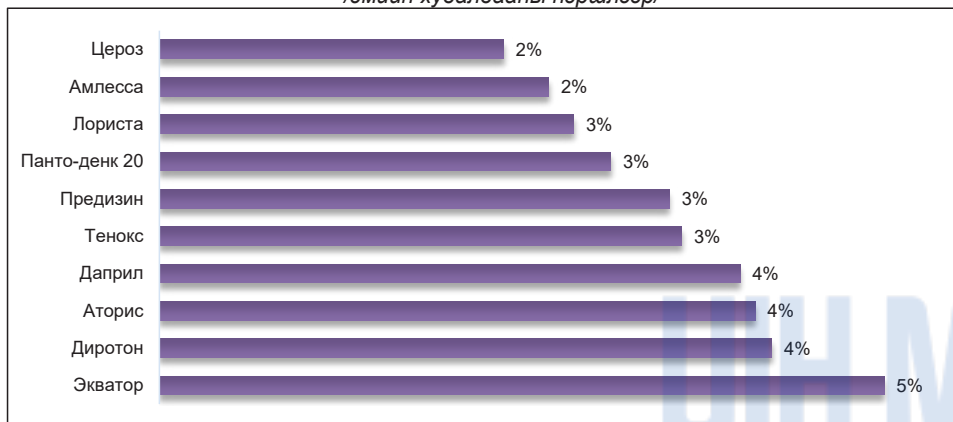
40-44 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 4 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 3 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 4 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь даприл /зүрх судас цусны системд нөлөөлөх/, 3 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 3 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь урсофальк /цэс хөөх бэлдмэл/, 3 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/, 2 хувь нь тенокс /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг, стеройд бус эм/, 2 хувь нь урса /цэс хөөх элэгний үйл ажиллагааг дэмжих/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 11. 45-49 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

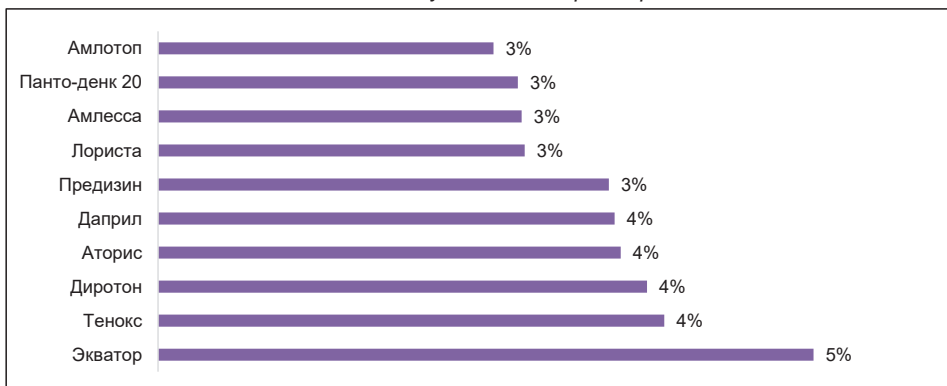
45-49 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 4 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 4 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 4 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 4 хувь нь даприл /зүрх судас цусны системд нөлөөлөх/, 3 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь тенокс /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг, стеройд бус эм/, 2 хувь нь лориста /даралт бууруулах/, 2 хувь нь урсофальк /цөс хөөх бэлдмэл/, 2 хувь нь протоцид 40 /бөөлжилт намдаах/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 12. 50-54 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

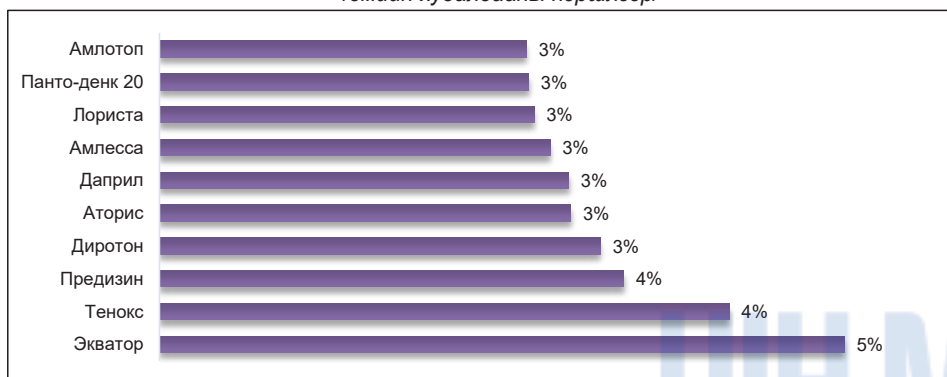
50-54 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 5 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 4 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 4 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 4 хувь нь даприл /зүрх, судас, цусны системд нөлөөлөх/, 4 хувь нь тенокс /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах/, 3 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь лориста /даралт бууруулах/, 2 хувь нь амлесса /даралт бууруулах/, 2 хувь нь цероз эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 13. 55-59 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

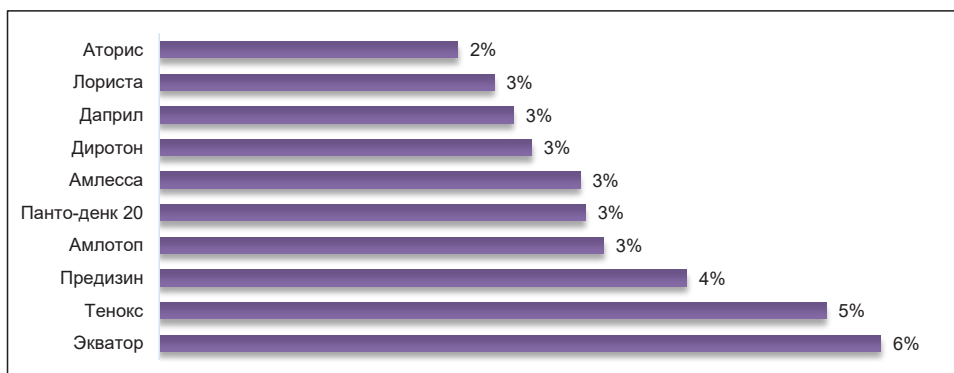
55-59 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 5 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 4 хувь нь тенокс /өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг, стероид бус эм/, 4 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 4 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 4 хувь нь даприл /даралт бууруулах/, 3 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь лориста /даралт бууруулах/, 3 хувь нь амлесса /даралт бууруулах/, 3 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь амлотоп /даралт бууруулах/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 14. 60-64 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

60-64 насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 4 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 4 хувь нь тенокс /зүрх судасны/, 4 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь диротон /даралт бууруулах/ эм, 3 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/, 3 хувь нь даприл /даралт бууруулах/, 3 хувь нь амлесса /даралт бууруулах/, 3 хувь нь лориста /даралт бууруулах/, 3 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь амлотоп /даралт бууруулах/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

График 15. 65 дээш насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчдын тоо /эмийн худалдааны нэршлээр/

65-аас дээш насны эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан даатгуулагчийн 6 хувь нь экватор /даралт бууруулах/, 5 хувь нь тенокс /зүрх судасны/, 4 хувь нь предизин /зүрх судасны/, 3 хувь нь амлотоп /даралт бууруулах/, 3 хувь нь панто-денк 20 /ходоод хамгаалж хүчил бууруулах/, 3 хувь нь амлесса /даралт бууруулах/, 3 хувь нь диротон /даралт бууруулах/, 3 хувь нь даприл /даралт бууруулах/, 3 хувь нь лориста /даралт бууруулах/, 2 хувь нь аторис /цусан дахь өөх тосны хэмжээг бууруулах/ эмийн үнийн хөнгөлөлт авсан байна.

3.3.Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2021 он

Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2020 оны 13 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх зайлшгүй шаардлагатай эмийн нэр төрөл, үнийн дээд хязгаар, хөнгөлөх хэмжээ”-ний жагсаалтад багтсан 141 ерөнхий нэршлийн 574 худалдааны нэрийн эмэнд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 30-70 хувийн үнийн хөнгөлөлт олгож, гэрээ бүхий эмийн сангуудад эмийн үнийн хөнгөлөлтийн санхүүжилт олгосон байна.

Өнгөрсөн оны байдлаар 510 нэрийн эмэнд 60.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газартай гэрээ байгуулсан эмийн сангуудад олгосон байна.

Хүснэгт 4. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймаг, нийслэлээр

№	Аймаг, нийслэл	Санхүүжилт /сая төг/	Хувь
1	Улаанбаатар	30.582.4	50.6%
2	Аймаг, орон нутаг	29.817.6	49.4%
Нийт		60.400.0	100.0%

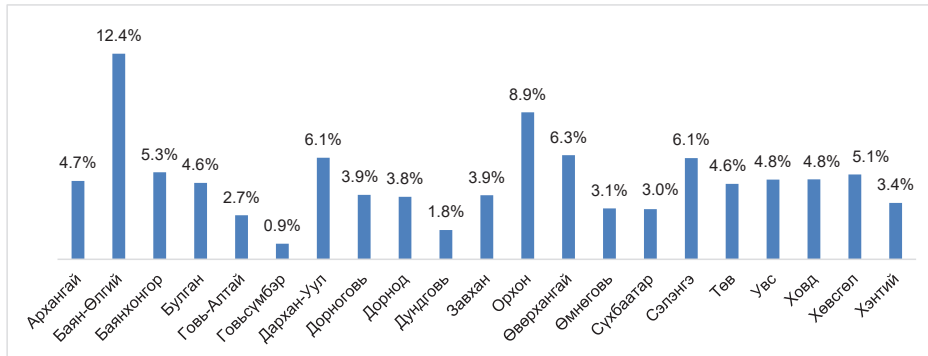
Эндээс харахад эрүүл мэндийн даатгалаас хөнгөлөлт үзүүлсэн санхүүжилт нь нийслэл болон орон нутагт ойролцоо байна.

Хүснэгт 5. Нийслэлийн дүүргүүдийн эмийн сангуудад олгосон санхүүжилт

№	Дүүрэг	Гэрээ байгуулсан эмийн сангийн тоо	Санхүүжилт	
			сая төг	хувь
1	Баянгол	166	5.723.5	19.2%
2	Баянзүрх	215	6.779.8	22.8%
3	Сонгинохайрхан	121	4.526.9	15.3%
4	Сүхбаатар	105	4.022.0	13.5%
5	Хан-Уул	137	4.006.4	14.5%
6	Чингэлтэй	71	3.122.6	10.5%
7	Багануур	10	696.8	2.4%
8	Налайх	13	539.6	1.8%
Нийт		838	29.817.6	100.0%

Нийслэлийн хэмжээнд нийт 838 эмийн сан хөнгөлөлттэй эмийн жороор даатгуулагчдад үйлчилж, 29.8 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас авсан байна. Байршлаар нь харахад Баянзүрх дүүрэгт байрлалтай эмийн сангууд хамгийн өндөр буюу санхүүжилтийн 22.8 хувийг, харин Налайх дүүрэгт байрлалтай эмийн сангууд хамгийн бага буюу 1.8 хувийн санхүүжилтийг тус тус авсан байна.

График 16. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймгаар

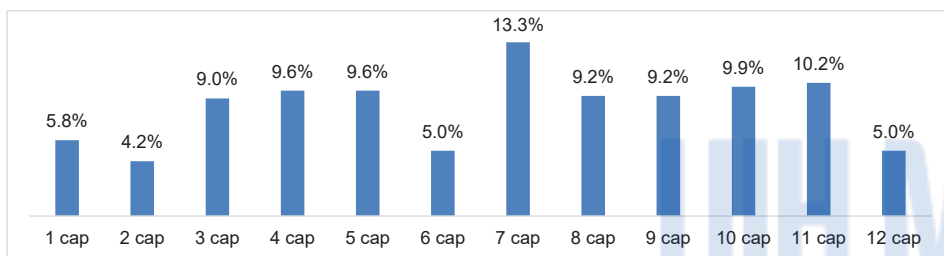

Аймаг, орон нутгаар нь харахад Баян-Өлгий, Орхон, Дархан-Уул аймгийн эмийн сангууд бусад аймгуудтай харьцуулахад өндөр санхүүжилт авсан байна.

Хүснэгт 6. Өндөр дүнтэй санхүүжилт авсан аймгууд

№	Аймаг	Суурин хүн амын тоо	Гэрээ байгуулсан эмийн сангийн тоо	Санхүүжилт	
				сая төг	хувь
1	Баян-Өлгий	108.376	53	3.793.2	6.3%
2	Орхон	104.737	67	2.713.2	4.5%
3	Дархан-Уул	106.145	53	1.875.0	3.1%

График 17. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, сараар

Нийт санхүүжилтийн хамгийн их буюу 8.0 тэрбум төгрөгийг 07 дугаар сард, хамгийн бага буюу 2.5 тэрбум төгрөгийг 02 дугаар сард гэрээ бүхий эмийн сангуудад тус тус олгосон байна.

Хүснэгт 7. ЭМДС-аас хөнгөлөлттэй олгосон эмийг өвчний бүлгээр

№	Эмийн бүлэг	Санхүүжилт	
		сая төг	хувь
1	Амьсгалын замын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эм	332.3	0.6%
2	Арьсны өвчнийг эмчлэх бэлдмэл	7.5	0.01%
3	Бөөр, шээсний замд нөлөөлөх эм	933.6	1.5%
4	Вирусийн эсрэг бэлдмэл	95.1	0.2%

5	Даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх бэлдмэл	4047.9	6.7%
6	Дархлаа дарангуйлах эм	155.4	0.3%
7	Зүрх судасны эм	30374.6	50.3%
8	Нүдний өвчинд хэрэглэх бэлдмэл	282.1	0.5%
9	Окситоцин ба түүний эсрэг бэлдмэлүүд	89.9	0.1%
10	Опиодын буюу наркотик өвдөлт намдаах эм	0.7	0.001%
11	Өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг эм	1306.1	2.2%
12	Салга өвчнийг эмчлэх эм /паркинсоны өвчин/	39.1	0.1%
13	Сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм	3560.4	5.8%
14	Түүрүү булчирхайн эмгэгт хэрэглэх эм	7.2	0.01%
15	Уналт, таталтын эсрэг эм	1757.9	2.9%
16	Халдварын эсрэг бэлдмэл	2965.4	4.9%
17	Харшлын ба анафилаксийн эсрэг эм	72.6	0.1%
18	Ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм	9439.3	15.6%
19	Цусанд нөлөөлөх эм	4813.7	8.0%
20	Чихрийн шижин эмчлэх	119.0	0.2%
Нийт		60,400.0	100.0%

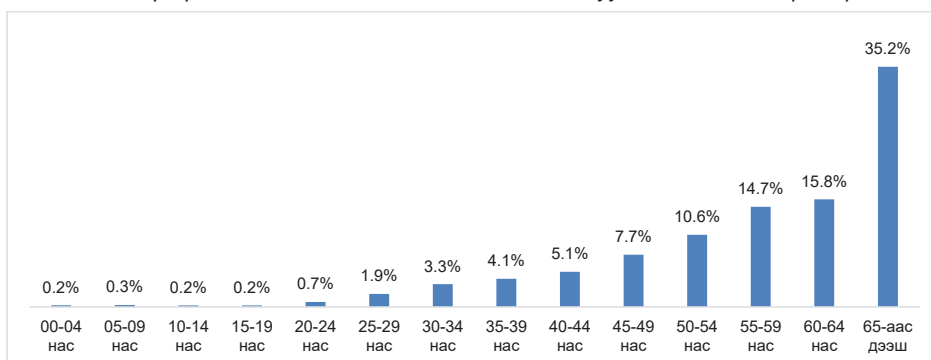
Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хөнгөлөлттэй олгосон нийт эмийн 50.3 хувь нь зүрх судасны үйл ажиллагааны алдагдал, 15.6 хувь нь хоол боловсруулах замын үйл ажиллагааны алдагдлын үед хэрэглэх бэлдмэл, 6.7 хувь нь дааврын гаралтай бэлдмэл, 4.9 хувь нь халдварын эсрэг бэлдмэл, 2.9 хувь нь уналт таталтын эсрэг бэлдмэл, 5.8 хувь нь сэтгэцэд нөлөөт эмийн бэлдмэл байгаа бол 8.0 хувийг цусанд нөлөөлөх эмийн бэлдмэл, 2.2 хувийг өвдөлт намдаах эмийн бэлдмэл, 1.5 хувийг бөөр шээсний замын эмгэгийн үед хэрэглэх эмийн бэлдмэлүүд тус тус эзэлж байна.

График 18. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт даатгуулагчийн төрлөөр

Даатгуулагчийн төрлөөр нь авч үзэхэд тэтгэврээс өөр мөнгөн орлогогүй иргэд хөнгөлөлттэй эмийн нийт санхүүжилтийн 72.9 хувийг эзэлж байгаа бол хугацаат цэргийн албан хаагч, гадаадын иргэн, харьяалалгүй иргэн, ял эдэлж байгаа ялтан санхүүжилтийн хамгийн бага хувийг эзэлж байна.

График 19. Хөнгөлөлттэй эм авсан даатгуулагчид, насны бүлгээр

Хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээг насны бүлгээр нь харахад 65-аас дээш насны хүн амын хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээ өндөр байгаа нь харагдаж байна. Энэ нь тэтгэврийн насны хүн амын дунд зонхилон тохиолдох зүрх, судасны өвчлөл, мэдрэлийн гаралтай өвчлөл, бөөр шээсний замын өвчлөл, хоол боловсруулах замын өвчлөл зэрэг архаг өвчин өндөр байдагтай холбоотой юм.

График 20. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ, эмийн өвчний бүлгээр

0-19 насны даатгуулагчдын хувьд халдварын эсрэг бэлдмэл хамгийн өндөр буюу 44.5 хувь, уналт, таталтын эсрэг эм 21.6 хувь, вирусийн эсрэг эм 9.6 хувийг эзэлж байна. Халдварын эсрэг бэлдмэлийн хэрэглээ өндөр байгаа нь бага насны хүүхдүүдийн дунд амьсгалын замын өвчлөл буюу томуу, томуу төст өвчин, арьсны идээт ба мөөгөнцөрт өвчнүүд их байдагтай холбоотой.

0-19 насны даатгуулагчдын эрүүл мэндийн даатгалаас хамгийн өндөр санхүүжилт авсан дараах 5 бүлгийн эм, бэлдмэлүүд дотроос хамгийн их хэрэглээнд гарсан эмийг худалдааны нэршлээр нь харууллаа.

Хүснэгт 8. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан халдварын эсрэг эмийн тоо болон олгосон санхүүжилт

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Амоксиклав 250мг	56,972	14.7%	66.6	26.2%
2	Клавомид 375 250мг	62,871	16.2%	52.6	20.7%
3	Флемоксин солутаб 250мг	163,886	42.3%	48.5	19.1%
4	Лево-денк 250 250мг	10,822	2.8%	17.9	7.1%
5	Моксиклав 250мг	10,727	2.8%	11.6	4.6%
6	Кмоксилин 250мг	12,015	3.1%	7.0	2.7%
7	Теоклав-375 250мг	9,048	2.3%	6.3	2.5%
8	Фромилид 500мг	1,976	0.5%	4.5	1.8%
9	Амоксициллин 250мг	15,282	3.9%	4.3	1.7%
10	Леваксела 250мг	2,563	0.7%	3.4	1.3%

Хүснэгт 9. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан уналт, таталтын эмийн тоо болон олгосон санхүүжилт

	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Депакин хроно	64,774	27.2%	59.4	48.2%
2	Эпилиптор ср 200мг	69,458	29.1%	24.3	19.7%
3	Матеве	14,394	6.0%	21.0	17.0%
4	Карбамазепин	78,825	33.1%	12.5	10.1%
5	Тебантин 300мг	2,730	1.1%	1.8	1.5%
6	Валептик 250мг/5мл - 120 мл	101	0.0%	1.6	1.3%
7	Кепрептол ср 500мг	1,280	0.5%	0.8	0.6%
8	Барбитал 5мг	3,262	1.4%	0.8	0.6%
9	Трилептал	545	0.2%	0.2	0.2%
10	Опиентин 300мг	200	0.1%	0.2	0.1%

Хүснэгт 10. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан вирусийн эсрэг эмийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Юухан н флу 75мг	17,220	100%	54,6	100%

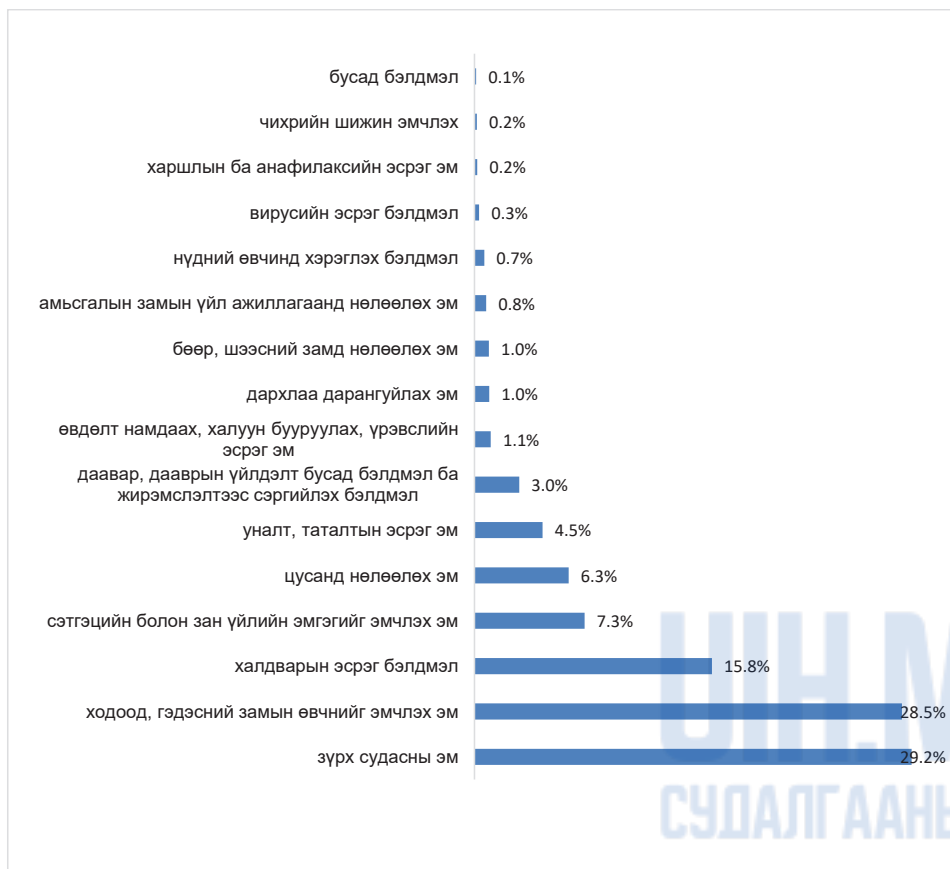
Хүснэгт 11. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан окстоцин ба түүний эсрэг эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Нобивент 2.5мг / 2.5мл	236	5.2%	4.1	9.7%
2	Окскорил 100мл	401	8.9%	9.9	23.5%
3	Салброн 4мг	2,936	65.2%	7.1	16.9%
4	Салбутино 100мкг/доз - 200доз	467	10.4%	11.3	27.0%
5	Сальбутамол ав 100мкг/200доз	462	10.3%	9.6	22.8%

Хүснэгт 12. 0-19 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Нольпаза	8,971	19.4%	9.3	28.4%
2	Урсофальк	5,320	11.5%	6.0	18.4%
3	Промез 20мг	16,151	35.0%	5.9	18.0%
4	Гасек 20 гастрокапс	4,687	10.1%	4.4	13.4%
5	Омепразол 20мг	6,282	13.6%	3.5	10.6%
6	Панто-денк	818	1.8%	0.8	2.5%
7	Озид 20мг	1,396	3.0%	0.8	2.3%
8	Эманера	854	1.8%	0.7	2.2%
9	Контролок	314	0.7%	0.5	1.6%
10	Ультоп 20мг	260	0.6%	0.2	0.8%

График 21. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ

20-39 насны даатгуулагчдын хувьд зүрх судасны эм, ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эмүүд хамгийн өндөр хувийг эзэлж байна. Энэ нь идэр насны хүн амын дунд зүрх судасны болон хоол боловсруулах замын өвчлөл байгааг харуулж байна. 20-39 насны даатгуулагчдын эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хамгийн өндөр санхүүжилт авсан дараах 5 бүлгийн эм, бэлдмэлүүд дотроос хамгийн их хэрэглээнд гарсан эмийг худалдааны нэршлээр нь харууллаа.

Хүснэгт 13. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Аторис 40мг	167,296	11.1%	317.2	18.5%
2	Диротон 10мг	149,946	9.9%	151.6	8.8%
4	Экватор	104,871	6.9%	129.4	7.5%
6	Лориста	144,581	9.6%	118.9	6.9%
3	Предизин 35мг	158,676	10.5%	102.4	6.0%
5	Амло-денк 10 10мг	83,521	5.5%	76.9	4.5%
7	Карведи - денк 6.25мг	46,204	3.1%	58.9	3.4%
8	Эксфорж 10мг + 160мг	35,776	2.4%	47.7	2.8%
9	Ксарелто 20мг	7,058	0.5%	41.8	2.4%
10	Аторис 10мг	22,660	1.5%	36.1	2.1%

Хүснэгт 14. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Нольпаза	490,260	35.5%	595.3	35.5%
2	Урсофальк	672,637	32.7%	868.9	51.7%
6	Панто-денк 20	28,340	2.1%	30.8	1.8%
7	Ноцид	35,210	2.5%	26.8	1.6%
8	Эманера	20,284	1.5%	20.8	1.2%
9	Урсобил	13,451	1.0%	18.9	1.1%
10	Промез	28,630	2.1%	18.7	1.1%
11	Панто-денк 40	12,676	0.9%	15.9	1.0%

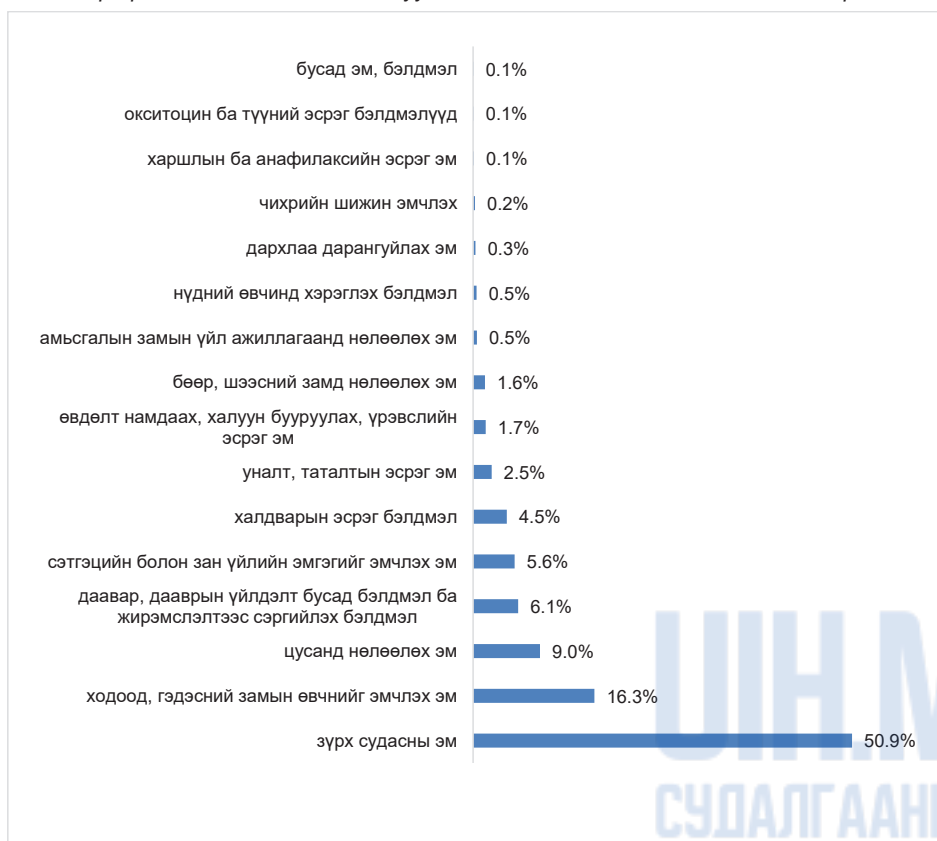
Хүснэгт 15. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан халдварын эсрэг эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Фромилид	62,179	10.0%	152.1	16.4%
2	Флемоксин солутаб	108,201	17.5%	106.8	11.5%
3	Амоксиклав	62,941	10.2%	92.7	10.0%
4	Кларитромицин	31,599	5.1%	59.9	6.5%
5	Амоксиклав 2х	27,085	4.4%	53.5	5.8%
6	Кларитромицин протех-500	23,399	3.8%	51.2	5.5%
7	Клавомид 625	35,068	5.7%	49.9	5.4%
8	Кларитрон	20,803	3.4%	47.3	5.1%
9	Флемоклав солутаб	28,073	4.5%	43.9	4.7%
10	Амоксициллин	32,481	5.2%	28.8	3.1%

Хүснэгт 16. 20-39 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Брайнакт	252,861	85.2%	355.5	82.1%
2	Цераксон	7,767	2.6%	38.8	9.0%
3	Зирепин	19,707	6.6%	27.4	6.3%
4	Этекс цитиколин	5,367	1.8%	6.0	1.4%
5	Торендо ку-таб	5,969	2.0%	2.7	0.6%
6	Озапекс	1,000	0.3%	1.1	0.2%
7	Фоксетин	1,752	0.6%	0.7	0.2%
8	Мирзентак	1,237	0.4%	0.6	0.1%
9	Асентра	318	0.1%	0.1	0.0%
10	Перидол	680	0.2%	0.1	0.0%

График 22.40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ

Дээрх графикаас харахад 40-59 насны хүн амын хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээний дийлэнх буюу нийт эмийн 50.9 хувийг зүрх, судасны эмийн хэрэглээ эзэлж байна. Мөн хоол боловсруулах замын эм, бэлдмэл болон ходоод гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эмүүд өндөр хувийг эзэлж байна. 40-59 насны даатгуулагчдын эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хамгийн өндөр санхүүжилт авсан дараах 5 бүлгийн эм, бэлдмэлүүд дотроос хамгийн их хэрэглэсэн эмийг худалдааны нэршлээр нь харууллаа.

Хүснэгт 17. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Аторис	911,367	8.3%	1499.6	13.2%
2	Диротон	1,300,937	11.9%	1244.0	10.9%
3	Экватор	974,329	8.9%	1136.1	10.0%
4	Лориста	1,381,556	12.7%	1135.7	10.0%
5	Предизин	1,054,219	9.7%	686.4	6.0%
6	Амло-денк 10	709,571	6.5%	629.5	5.5%
7	Амлесса	513,247	4.7%	503.1	4.4%
8	Эксфорж	378,193	3.5%	475.9	4.2%
9	Конкор	321,856	2.9%	399.7	3.5%
10	Вальсакор	416,905	3.8%	380.9	3.3%

Хүснэгт 18. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Урсофальк	1,674,031	50.5%	2094.4	58.0%
2	Нольпаза	1,121,754	33.8%	1109.9	30.8%
3	Ноцид	146,270	4.4%	113.1	3.1%
4	Панто-денк	85,534	2.6%	81.5	2.3%
5	Промез	132,937	4.0%	77.0	2.1%
6	Эманера	54,493	1.6%	49.6	1.4%
7	Уколик	33,052	1.0%	29.7	0.8%
8	Омепразол	30,414	0.9%	19.4	0.5%
9	Мотилиум	9,497	0.3%	11.1	0.3%
10	Гасек 20 гастрокэпс	8,219	0.2%	9.0	0.2%

Хүснэгт 19. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан цусанд нөлөөлөх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Клопи-денк	568,876	47.2%	968.8	48.2%
2	Зиллт	367,570	30.5%	559.2	27.8%
3	Тессирон	146,169	12.1%	270.1	13.4%
4	Копидрел	68,141	5.7%	113.0	5.6%
5	Плавикс	9,080	0.8%	55.6	2.8%
6	Клопида	21,900	1.8%	23.6	1.2%
7	Плогрель	14,069	1.2%	15.7	0.8%
8	Варфарин никомед	9,346	0.8%	3.9	0.2%

Хүснэгт 20. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Гальвус мет	486,936	36.6%	593.2	43.8%
2	Тамсол	103,158	7.8%	142.4	10.5%
3	Омник	69,666	5.2%	119.1	8.8%
4	Омник окас	32,799	2.5%	101.9	7.5%
5	Гальвус	66,040	5.0%	90.0	6.6%
6	Метформин денк	125,588	9.5%	78.2	5.8%
7	Глимепирид денк	56,892	4.3%	58.0	4.3%
8	Метформин денк	134,339	10.1%	53.7	4.0%
9	Л-тироксин	180,302	13.6%	72.2	5.3%
10	Одестон	35,018	2.6%	22.5	1.7%

Хүснэгт 21. 40-59 насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Брайнакт	850,455	92.2%	1,111.4	89.2%
2	Зирепин	20,454	2.2%	29.0	2.3%
3	Фоксетин	3,617	0.4%	1.6	0.1%
4	Торендо ку-таб	3,135	0.3%	1.4	0.1%
5	Озапекс	1,139	0.1%	1.2	0.1%
6	Асентра	811	0.1%	0.4	0.0%
7	Мирзентак	970	0.1%	0.4	0.0%
8	Перидол	1,130	0.1%	0.1	0.0%
9	Галоперидол-рихтер	90	0.0%	0.1	0.0%
10	Ван ин литийн карбонат	126	0.0%	0.1	0.0%

График 23. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан эмийн хэрэглээ

Дээрх графикаас харахад 60-аас дээш насны хүн амын хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээний дийлэнх буюу нийт эмийн 54.9 хувийг зүрх, судасны эм, 12.8 хувийг ходоод гэдэсний замын өвчний эм, 8 хувийг даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл эзэлж байна. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээнээс харахад эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хамгийн өндөр санхүүжилт авсан дараах 5 бүлгийн эм, бэлдмэлүүд дотроос хамгийн их хэрэглээнд гарсан эмийг худалдааны нэршлээр нь харууллаа.

Хүснэгт 22. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан зүрх судасны өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Экватор	1,734,558	10.5%	1,951.6	11.9%
2	Лориста	2,078,386	12.5%	1,743.8	10.6%
3	Аторис	946,876	5.7%	1,561.2	9.5%
4	Диротон	1,425,597	8.6%	1,362.6	8.3%
5	Амло-денк 10	1,429,619	8.6%	1,238.7	7.5%
6	Предизин	1,857,345	11.2%	1,198.8	7.3%
7	Амлесса	978,552	5.9%	921.6	5.6%
8	Эксфорж	627,112	3.8%	766.2	4.7%
9	Нормодипин	663,479	4.0%	635.5	3.9%
10	Конкор	486,006	2.9%	578.4	3.5%

Хүснэгт 23. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Нольпаза	1,627,254	42.3%	1,461.8	38.2%
2	Урсофальк	1,393,824	36.3%	1,792.4	46.9%
3	Ноцид	236,776	6.2%	166.8	4.4%
4	Промез	258,320	6.7%	145.7	3.8%
5	Панто-денк 20	73,750	1.9%	56.2	1.5%
6	Эманера	55,003	1.4%	43.7	1.1%
7	Панто-денк 40	35,827	0.9%	35.3	0.9%
8	Омепразол	58,631	1.5%	33.9	0.9%
9	Уколик	17,826	0.5%	17.1	0.4%
10	Оларокс 20	17,314	0.5%	10.0	0.3%

Хүснэгт 24. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Гальвус	493,670	25.2%	628.8	26.5%
2	Метформин денк	285,671	14.6%	153.4	6.5%
3	Л-тироксин	215,428	11.0%	93.1	3.9%
4	Глимеирид денк 2	71,396	3.6%	66.4	2.8%
5	Глидабет	14,974	0.8%	7.3	0.3%
6	Глизид мр30	6,960	0.4%	3.8	0.2%
7	Невокс иксп	4,415	0.2%	2.0	0.1%
8	Метлонг	3,235	0.2%	1.2	0.1%
9	Глюкофаж хр	2,010	0.1%	1.0	0.0%
10	Мф 500	400	0.0%	0.1	0.0%

Хүснэгт 25. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан цусанд нөлөөлөх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Клопи-денк	663,683	47.7%	1,118.0	48.7%
2	Зиллт	416,446	29.9%	628.7	27.4%
3	Тессирон	175,940	12.7%	318.5	13.9%
4	Копидрел	73,833	5.3%	121.3	5.3%
5	Плавикс	9,874	0.7%	59.8	2.6%
6	Клопида	24,198	1.7%	25.9	1.1%
7	Плогрель	18,391	1.3%	21.9	1.0%
8	Варфарин никомед	8,188	0.6%	4.0	0.2%

Хүснэгт 26. 60-аас дээш насны даатгуулагчдын хөнгөлөлттэй авсан сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм, бэлдмэлүүдийн хэрэглээ

№	Эмийн худалдааны нэр	Олгосон эмийн тоо		Санхүүжилт	
		ширхэг	хувь	сая төг	хувь
1	Брайнакт	1,258,708	93.8%	1,621.3	91.2%
2	Цераксон	21,018	1.6%	79.4	4.5%
3	Этекс цитиколин	39,466	2.9%	47.4	2.7%
4	Зирепин	17,469	1.3%	25.3	1.4%
5	Торендо ку-таб	2,161	0.2%	1.3	0.1%
6	Озапекс	1,216	0.1%	1.3	0.1%
7	Фоксетин	985	0.1%	0.4	0.0%

3.4.Эмийн үнийн хөнгөлөлт 2022 оны эхний 8 сар

Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2020 оны 13 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх зайлшгүй шаардлагатай эмийн нэр төрөл, үнийн дээд хязгаар, хөнгөлөх хэмжээ”-ний жагсаалтад багтсан 141 ерөнхий нэршлийн 410 худалдааны нэрийн эмэнд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 30-70 хувийн үнийн хөнгөлөлт олгож, гэрээ бүхий эмийн сангуудад эмийн үнийн хөнгөлөлтийн санхүүжилт олгож байна.

Энэ оны эхний 8 сарын байдлаар эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 1520 эмийн санд 96.055.083 ширхэг эмийн үнэд 64.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг олгоод байна.

Хүснэгт 27. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймаг, нийслэлээр

№	Аймаг	Эмийн тоо		Санхүүжилт /төгрөгөөр/
		Хайрцгаар	Ширхэгээр	
1	Архангай	73,277	2,181,339	1,331,611,967
2	Баян-Өлгий	119,881	3,669,241	2,465,291,587
3	Баянхонгор	71,772	2,214,614	1,397,281,685
4	Булган	63,331	2,019,775	1,359,641,539
5	Говь-Алтай	40,525	1,257,951	777,619,396
6	Говьсүмбэр	14,933	475,644	295,717,251
7	Дархан-Уул	81,724	2,697,185	1,780,161,445
8	Дорноговь	45,781	1,564,470	964,974,337
9	Дорнод	58,593	1,808,367	1,089,707,080
10	Дундговь	25,187	768,209	448,330,804
11	Завхан	56,626	1,716,619	1,078,247,437
12	Орхон	115,432	3,738,360	2,763,688,312
13	Өвөрхангай	97,643	2,980,179	1,720,915,783
14	Өмнөговь	42,713	1,308,370	866,939,297
15	Сүхбаатар	48,240	1,568,408	891,605,586
16	Сэлэнгэ	82,475	2,725,471	1,702,979,392
17	Төв	67,244	2,065,618	1,231,243,881
18	Увс	80,637	2,567,153	1,565,037,857
19	Ховд	72,229	2,237,193	1,397,747,892
20	Хөвсгөл	71,700	2,236,037	1,343,426,794
21	Хэнтий	49,207	1,548,739	998,380,109
22	Улаанбаатар	1,566,712	52,706,141	37,183,621,438
	Нийт дүн	2,945,862	96,055,083	64,654,170,869

Нийт олгосон санхүүжилтийн 57.5 хувийг Улаанбаатар хотод, 42.5 хувийг орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа эмийн сангуудад олгосон байна.

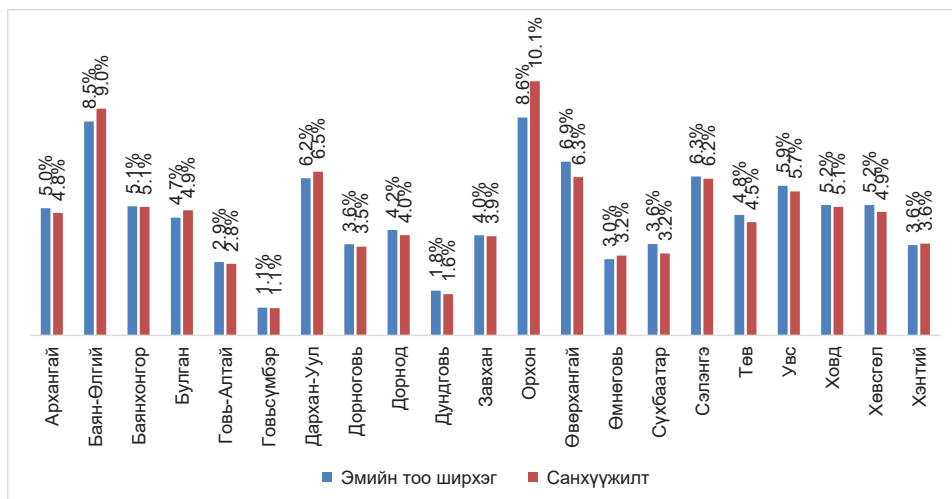
Хүснэгт 28. Нийслэлийн дүүргүүдийн эмийн сангуудад олгосон санхүүжилт

№	Дүүрэг	Гэрээ байгуулсан эмийн сангийн тоо	Санхүүжилт	
			Төгрөгөөр	Хувиар
1	Баянзүрх	182	8,354,282,827	22.5%
2	Баянгол	140	7,578,500,136	20.4%
3	Сонгинохайрхан	113	5,591,529,789	15.0%
4	Хан-Уул	112	5,542,643,552	14.9%
5	Сүхбаатар	88	5,093,283,753	13.7%
6	Чингэлтэй	57	3,658,112,328	9.8%

7	Багануур	9	699,184,987	1.9%
8	Налайх	12	666,084,066	1.8%
Нийт		713	37,183,621,438	100.0%

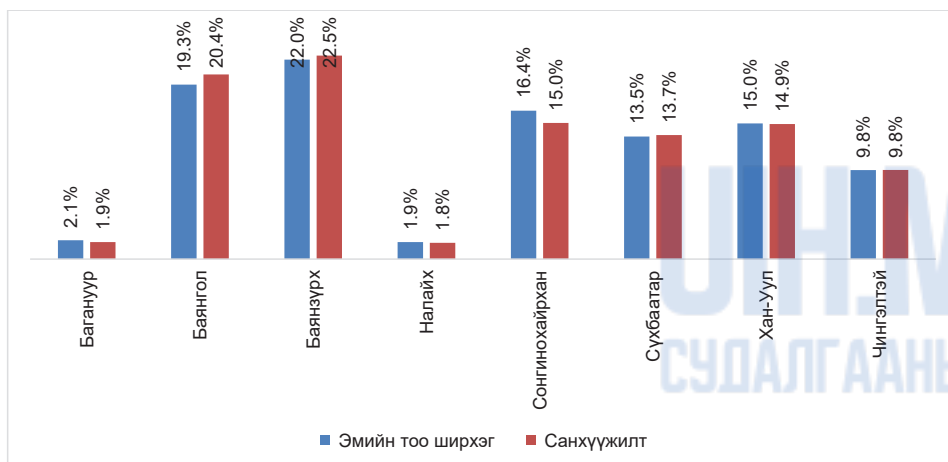
Нийслэлийн хэмжээнд нийт 713 эмийн сан хөнгөлөлттэй эмийн жороор даатгуулагчдад үйлчилж, 37.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас авсан байна.

График 24.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, аймгаар

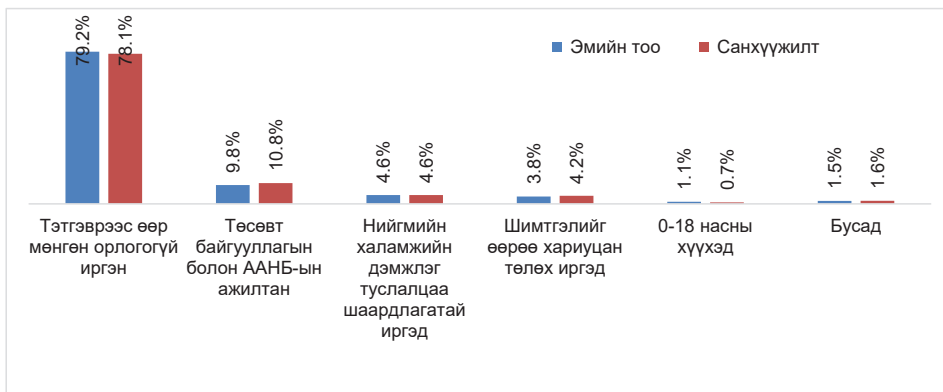
Аймаг, орон нутгаар нь харахад Орхон аймаг 10.1 хувь, Баян-Өлгий 9.0 хувь, Дархан-Уул 6.5 хувь буюу хамгийн их харин Говьсүмбэр аймаг хамгийн бага буюу 1.1 хувийн санхүүжилт авсан байна.

График 25.Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт, дүүргээр

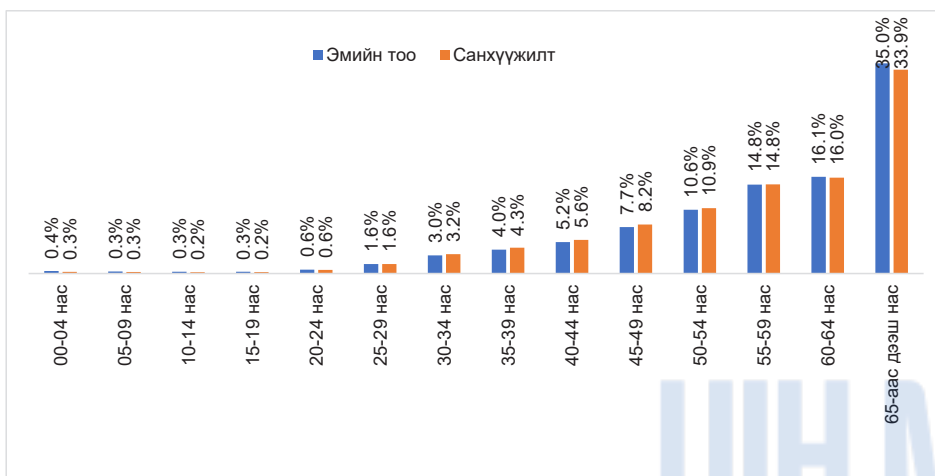
Байршлаар нь харахад Баянзүрх дүүрэгт байрлалтай эмийн сангууд хамгийн өндөр буюу санхүүжилтийн 22.5 хувийг, харин Налайх дүүрэгт байрлалтай эмийн сангууд хамгийн бага буюу 1.8 хувийн санхүүжилтийг тус тус авсан байна.

График 26. Хөнгөлөлттэй эмийн санхүүжилт даатгуулагчийн төрлөөр

Даатгуулагчийн төрлөөр нь авч үзэхэд тэтгэврээс өөр мөнгөн орлогогүй иргэд хөнгөлөлттэй эмийн нийт санхүүжилтийн 78.1 хувийг эзэлж байгаа бол хугацаат цэргийн албан хаагч, хүүхдээ асарч буй эх/эцэг, гадаадын иргэн, харьяалалгүй иргэн, ял эдэлж байгаа ялтан санхүүжилтийн хамгийн бага хувийг эзэлж байна.

График 27. Хөнгөлөлттэй эм авсан даатгуулагчид, насны бүлгээр

Хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээг насны бүлгээр нь харахад 65-аас дээш насны хүн амын хөнгөлөлттэй эмийн хэрэглээ өндөр байгаа нь харагдаж байна. Энэ нь тэтгэврийн насны хүн амын дунд зонхилон тохиолдох зүрх, судасны өвчлөл, хоол боловсруулах замын өвчлөл зэрэг архаг өвчин өндөр байдгай холбоотой юм.

Хүснэгт 29. ЭМДС-аас хөнгөлөлттэй олгосон эмийн бүлгээр

№	Эмийн бүлгийн нэр	Эмийн тоо		Санхүүжилт /төг-өөр/
		Хайрцгаар	Ширхэгээр	
1	Амьсгалын замын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эм	23,310	356,856	462,943,011
2	Арьсны өвчнийг эмчлэх бэлдмэл	739	743	4,337,700
3	Бөөр, шээсний замд нөлөөлөх эм	41,641	1,563,638	641,000,443
4	Вирусийн эсрэг бэлдмэл	3,817	41,668	74,933,123

5	Даавар, дааврын үйлдэлт бусад бэлдмэл ба жирэмслэлтээс сэргийлэх бэлдмэл	171,291	6,094,279	4,338,774,803
6	Дархлаа дарангуйлах эм	2,275	211,681	238,073,418
7	Зүрх судасны эм	1,467,515	47,643,209	28,641,725,928
8	Нүдний өвчинд хэрэглэх бэлдмэл	27,661	306,979	117,072,312
9	Окситоцин ба түүний эсрэг бэлдмэлүүд	6,349	14,571	34,786,884
10	Опиодын буюу наркотик өвдөлт намдаах эм	43	1,514	419,250
11	Өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг эм	122,383	2,182,410	545,668,422
12	Салга өвчнийг эмчлэх эм /паркинсоны өвчин/	1,104	67,025	54,012,210
13	Сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэгийг эмчлэх эм	92,363	4,279,803	4,259,656,716
14	Түрүү булчирхайн эмгэгт хэрэглэх эм	861	25,628	19,594,057
15	Уналт, таталтын эсрэг эм	99,804	5,062,304	2,090,498,266
16	Хавдрын эсрэг, дархлал дарангуйлах, хөнгөвчлөх эмчилгээний эм	2,245	82,789	138,714,489
17	Халдварын эсрэг бэлдмэл	253,139	5,141,280	4,623,288,742
18	Харшлын ба анафилаксийн эсрэг эм	6,917	159,615	38,736,695
19	Ходоод, гэдэсний замын өвчнийг эмчлэх эм	364,310	15,134,419	9,876,562,627
20	Цусанд нөлөөлөх эм	250,747	7,468,277	7,727,306,742
21	Чихрийн шижин эмчлэх	7,348	216,395	726,065,031
	Нийт	2,945,862	96,055,083	64,654,170,869

Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хөнгөлөлттэй олгосон нийт эмийн 44.3 хувь нь зүрх судасны үйл ажиллагааны алдагдал, 15.3 хувь нь хоол боловсруулах замын үйл ажиллагааны алдагдлын үед хэрэглэх эм бэлдмэл, 12.0 хувь нь цусанд нөлөөлөх эм, 7.2 хувь нь халдварын эсрэг бэлдмэл, 6.7 хувь нь дааврын гаралтай бэлдмэл, 6.6 хувь нь сэтгэцэд нөлөөт эмийн бэлдмэл, 1.1 хувийг чихрийн шижин эмчлэх эмийн бэлдмэлүүд тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 30. Хамгийн их санхүүжилт авсан эм /худалдааны нэрээр/

№	Эмийн худалдааны нэр	Эмийн тоо	Санхүүжилт төгрөгөөр	Нийт санхүүжилтэд эзлэх хувь
1	Урсофальк	3,942,705	4,586,494,519	7.1%
2	Клопи-денк	3,906,413	3,813,191,679	5.9%
3	Брайнакт	3,850,600	3,721,860,325	5.8%
4	Экватор	4,788,832	3,386,762,877	5.2%
5	Диротон	4,450,534	2,652,420,553	4.1%
6	Лориста	5,457,790	2,629,860,656	4.1%
7	Аторис	3,514,189	2,496,535,180	3.9%
8	Нольпаза	5,549,390	2,152,270,913	3.3%
9	Амло-денк 10	3,280,212	1,829,681,816	2.8%
10	Зиллт	2,157,814	1,775,613,361	2.7%
11	Амлесса	2,939,080	1,718,992,741	2.7%
12	Юперио	543,733	1,697,754,831	2.6%
13	Гальвус мет	1,856,980	1,654,636,437	2.6%
14	Предизин	5,195,707	1,592,721,669	2.5%
15	Вемлид	767,765	1,556,072,050	2.4%
16	Эксфорж	1,932,003	1,538,745,537	2.4%
17	Тамсол	1,470,747	1,423,038,426	2.2%
18	Ксарелто	229,122	1,225,862,672	1.9%
19	Тебантин	2,274,327	1,189,201,144	1.8%
20	Плавикс	209,629	1,098,202,060	1.7%
	Дүн	58,317,572	43,739,919,446	67.7%

Энэ оны эхний 8 сарын байдлаар нийт зарагдсан 410 нэрийн эмийн дотор хамгийн их дүнгээр зарагдсан эмүүд нь урсофальк 7.1 хувь, клопи-денк 5.9 хувь, брайнакт 5.8 хувь, экватор 5.2 хувь, диротон 4.1 хувийг тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 31. Хамгийн их санхүүжилт авсан эмийн сан

№	Эмийн сан	Эмийн тоо		Санхүүжилт /төгрөгөөр/
		Хайрцагаар	Ширхэгээр	
1	Маго Парадокс	18,770	656,446	519,613,839
2	Энхийн тун дархан	19,957	666,572	465,462,975
3	Маго	16,909	596,213	466,787,718
4	Ухаа булаг	23,942	738,748	439,942,010
5	Маго "Маго коёото"	10,167	413,230	415,404,631
6	Нони	8,849	326,713	376,910,190
7	Жинст эрд	13,061	426,479	347,590,365
8	Монос УБ - Мойл	10,355	334,416	339,228,905
9	Их халзан бүргэдэй	12,811	440,834	332,227,733
10	МЭИК - Төв	17,709	546,578	319,250,946

Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хөнгөлөлттэй эмийн хамгийн их санхүүжилт авсан эмийн сангууд нь Маго Парадокс, Энхийн тун дархан, Маго эмийн сан байна.

График 28. Хөнгөлөлттэй эм олгосон эмийн сангийн салбар, санхүүжилт

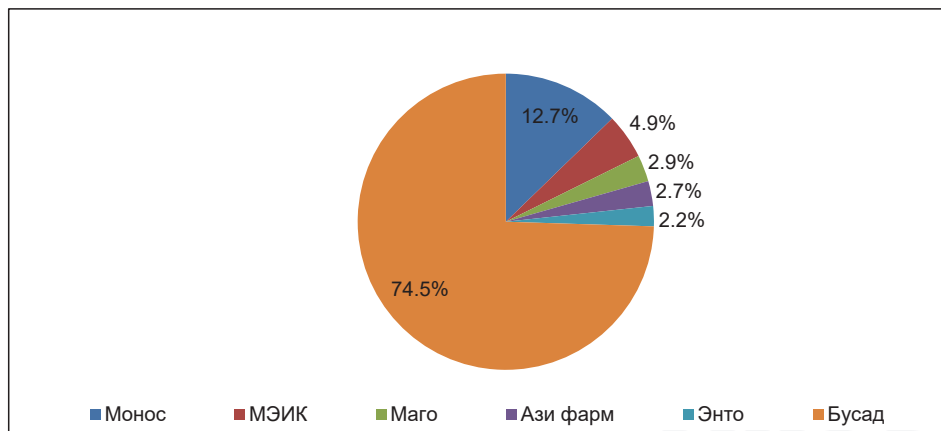
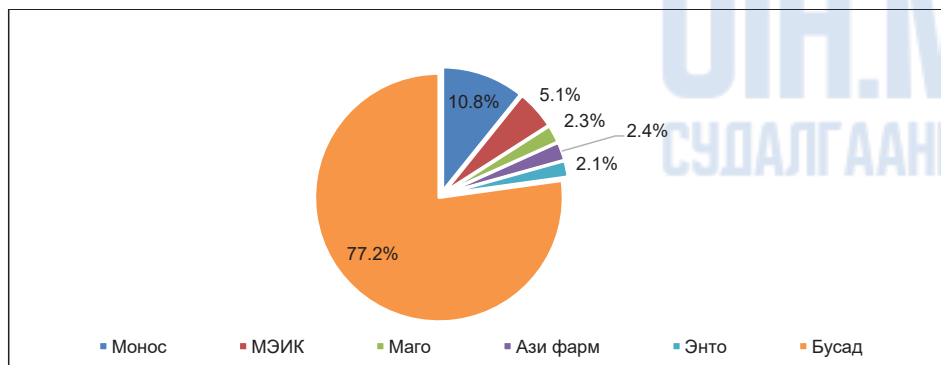

График 29. Хөнгөлөлттэй эм олгосон эмийн сангийн салбар, эмийн тоо

Эмийн сангийн салбараар нь авч үзэхэд Монос эмийн сангийн салбар хамгийн их, ЭНТО эмийн сангийн салбар хамгийн бага санхүүжилт авсан байна.

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Олон улсын туршлага

- https://www.who.int/medicines/publications/druginformation/WHO-DI_30-4_RegCollaboration.pdf
- <https://au.int/en/pressreleases/20200205/african-medicine-agency-ama-treaty>
- <https://www.bnt.eu/en/news/legal-news/2602-launch-of-eurasian-economic-union-eaeu-medicines-registration-procedure>
- Dumitriu, H. I. (1997). Good drug regulatory practices: a regulatory affairs quality manual. CRC Press.
- https://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/safety_efficacy/pharmvigi/en/
- https://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/safety_efficacy/National_PV_Centres_Map/en/
- https://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/safety_efficacy/Joining_the_WHO_Programme.pdf?ua=1
- <http://digicollection.org/whoqapharm/documents/s23432en/s23432en.pdf>

БНСУ

- NHI <https://www.nhis.or.kr/nhis/index.do>
- Act on the Promotion of Korea medicine and pharmaceuticals
<https://law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=PHARMACEUTICAL&x=0&y=0#liBgcolor0>
- National Health Insurance Act
https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=59574&type=sogan&key=10
- NHIS <https://www.nhis.or.kr/english/wbheaa02200m01.do>
- Kela <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-laakeyritykset-laaake-sai-korvattavuuden>

БНФУ

- Medicines Act
https://www.fimea.fi/documents/160140/765540/18580_Laakelaki_englanniksi_paivitetty_5_2011.pdf
- Health Insurance Act
https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2004/en20041224_20110911.pdf
- Pharmaceuticals Pricing board <https://www.hila.fi/en/operations-and-organisation/#PharmaceuticalsPricingBoard>
- Анхан шатны эмийн нөхөн олговор <https://www.kela.fi/laakkeet#alkuomavastuu>
- 10 Тусгай эмийн нөхөн олговор <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130025>

БНХАУ

- <https://globalpricing.com/articles/china-issues-2021-national-reimbursement-drugs-list/>
- <https://www.pharmaceutical-technology.com/pricing-and-market-access/china-nrdl-foreign-pd1-inhibitors/>
- [https://remapconsulting.com/emerging-developing-markets/nrdl-inclusion-in-china/#:~:text=Historically%20access%20to%20the%20market,NRDL\)%20has%20become%20more%20established.](https://remapconsulting.com/emerging-developing-markets/nrdl-inclusion-in-china/#:~:text=Historically%20access%20to%20the%20market,NRDL)%20has%20become%20more%20established.)
- https://www.researchgate.net/publication/315846396_Pharmaceutical_Policy_in_China

- <https://www.healthaffairs.org/doi/pdf/10.1377/hlthaff.27.4.1042>
- https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0020/320465/Pharmaceutical-policy-China-challenges-opportunities-reform.pdf
- <http://www.pharmadj.com/en/cms/detail.htm?item.id=1abe2390597111ecbee6fa163e42049a>
- <https://remapconsulting.com/emerging-developing-markets/nrdl-inclusion-in-china/>

АНУ

- Medicare Prescription Drug, Improvement, and Modernization Act
https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_Prescription_Drug,_Improvement,_and_Modernization_Act
- Medicare Part D https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_Part_D
- Medicare [https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_\(United_States\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_(United_States))
- https://en.wikipedia.org/wiki/340B_Drug_Pricing_Program
- Medicaid <https://en.wikipedia.org/wiki/Medicaid>
- Affordable Care Act https://en.wikipedia.org/wiki/Affordable_Care_Act
- Health Care and Education Reconciliation Act of 2010
https://en.wikipedia.org/wiki/Affordable_Care_Act
- United States Department of Health and Human Services
https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Department_of_Health_and_Human_Services
- FDA https://en.wikipedia.org/wiki/Food_and_Drug_Administration

ХБНГУ

- ХБНГУ-ын эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоо <https://www.germany-visa.org/insurances-germany/health-insurance/#:~:text=Yes%2C%20your%20health%20insurance%20plan,are%20covered%20for%20the%20rest.>
- Allgemeine Ortskrankenkassen <https://www.aok.de/pk/>
- GKV Spitzenverband <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/themen/gesundheitswesen/selbstverwaltung/spitzenverband-bund-der-krankenkassen-gkv-spitzenverband.html>
- Arzneimittelgesetz (AMG) https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_amg/
- Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte (BfArM)
<https://reimbursement.institute/glossar/bfarm/>